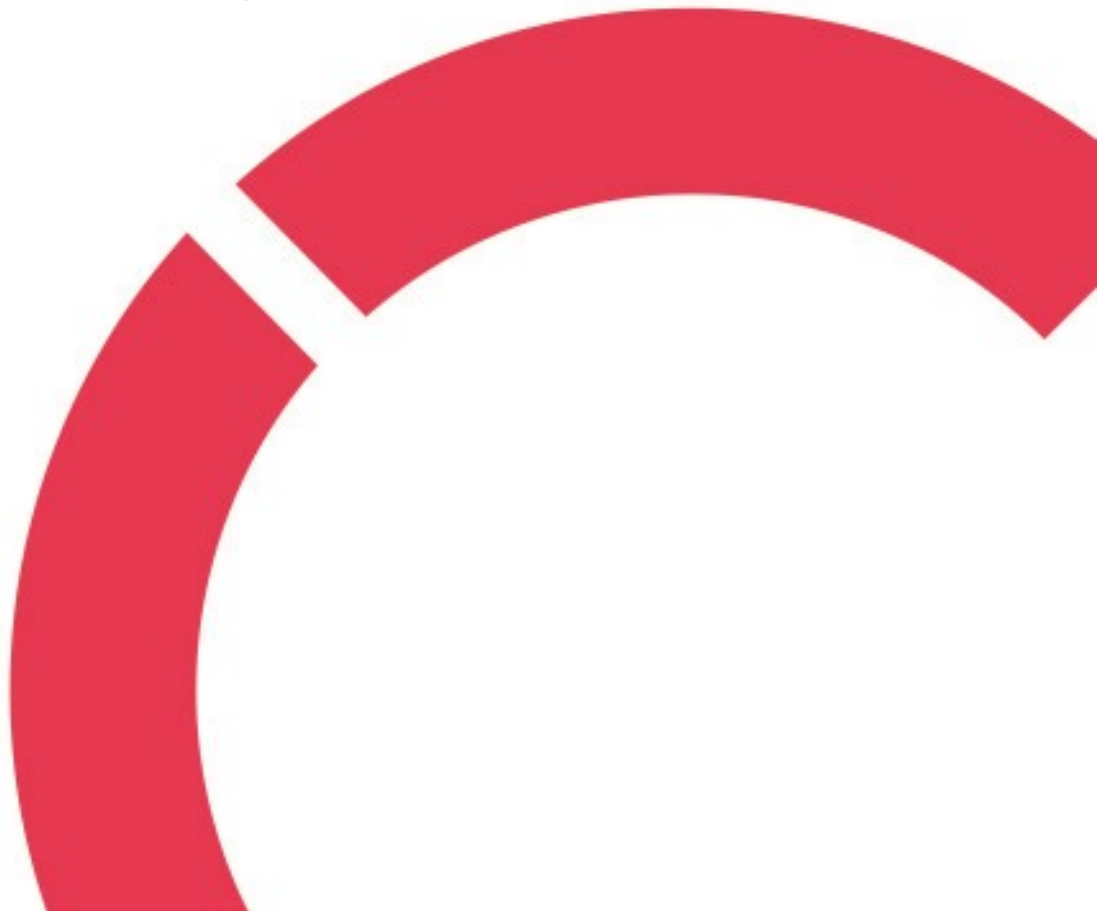

Matti Louhula

**ERÄ- JA LUONTO-OPPAAN AMMATTITUTKINNON
TARVESELVITYS KESKI-POHJANMAAN JA POHJOISEN KESKI-
SUOMEN ALUEELLA**

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden ylempi AMK-tutkinto, Liiketoimintaosaaminen
Huhtikuu 2022**

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Huhtikuu 2020	Tekijä/tekijät Matti Louhula
Koulutus Liiketalouden ylempi AMK-tutkinto, Liiketoimintaosaaminen		☐ AMK ☒ YAMK
Työn nimi ERÄ- JA LUONTO-OPPAAN AMMATTITUTKINNON TARVESELVITYS KESKI-POHJANMAAN JA POHJOISEN KESKI-SUOMEN ALUEELLA		
Työn ohjaaja Katarina Broman		Sivumäärä 35 + 10
Työelämäohjaaja Hanna-Mari Laitala		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, onko erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnolle kysyntää Keski-Pohjanmaan ja Pohjoisen Keski-Suomen alueella. Tutkimus luo pohjan Keski-Pohjanmaan ammattiopiston mahdolliselle erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämissopimuksen hakemiseksi.</p> <p>Tutkimuksessa haluttiin vastauksia kolmeen tutkimuskysymykseen. Ensimmäinen tutkimuskysymys oli, onko mielekästä hakea erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämisoikeuksia Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän Perhon yksikköön. Aihetta selvitettiin tutkimalla, onko lähiseudulla ja Suomessa kyseisen ammattitutkinnon tarjontaa. Lisäksi tarkasteltiin Keski-Pohjanmaan ja Pohjoisen Keski-Suomen maakuntaohjelmista ja strategioista, miten luonto- ja luontomatkailu on otettu huomioon elinkeinojen kehittämisessä. Kyselytutkimuksen avulla kartoitettiin luontomatkaileurittäjien ja luontoalan opiskelijoiden näkemyksiä koulutuksen tarpeesta Keski-Pohjanmaan ja Pohjoisen Keski-Suomen alueella. Toisena tutkimuskysymyksenä oli, miten luonto- ja eräoppaan ammattitutkinto tulee Keski-Pohjanmaan ammattiopiston Perhon yksikön luonto- ja ympäristöalan perustutkintokoulutusta ja kolmantena tutkimuskysymyksenä oli, mitä synergiaetuja luonto- ja eräoppaan ammattitutkinnolla ja luonto- ja ympäristöalan perustutkintokoulutuksella olisi. Näitä tutkimuskysymyksiä tarkasteltiin saatujen tutkimustulosten ja tutkijan oman tiedon ja kokemusten pohjalta.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen tapaustutkimus ja kysely, joka toteutettiin Forms-kyselynä. Osa tutkimuksesta tehtiin kvantitatiivisena tutkimuksena, jossa selvitettiin tutkinnon järjestäjien ja tutkinnon suorittaneiden määriä Suomessa. Teoreettinen analyysimenetelmä oli tapaustutkimuksen teoria.</p> <p>Tutkimusten tulosten mukaan on perusteltua hakea luontoalan ammattitutkinnon järjestämissopimusta erä- ja luonto-opastuksen osaamisalan erä- ja luonto-opas koulutukseen. Järjestämissopimuksen hakijana tulee olla Keski-Pohjanmaan Koulutusyhtymä, Keski-Pohjanmaan ammattiopisto, Perhon toimipaikka. Järjestämissopimusta tulisi hakea jo kevään 2022 aikana opetus- ja kulttuuriministeriöltä.</p>		
Asiasanat Erä- ja luonto-opas, eräopas, eräoppaan ammattitutkinto, koulutus, luonto, luontoalan koulutus, tutkinnon järjestämisoikeuksien haku.		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date April 2020	Author Matti Louhula
Degree programme Master of Business Administration, Business Competence		
Name of thesis NEEDS FOR THE VOCATIONAL QUALIFICATION IN WILDERNESS AND NATURE GUIDE EDUCATION IN CENTRAL OSTROBOTHNIA AND NORTHERN CENTRAL FINLAND		
Centria supervisor Katarina Broman	Pages 35 + 10	
Instructor representing commissioning institution or company Hanna-Mari Laitala		
<p>The purpose of the thesis was to study whether there is a demand for vocational qualification in the wilderness and nature guide education in Central Ostrobothnia and Northern Central Finland. The study lays the foundations for a possible application for a contract of organising vocational qualification in wilderness and nature guide education at Central Ostrobothnia Vocational College.</p> <p>The study sought answers to three main topics. Firstly, is it meaningful to apply for the right to organise vocational qualification in the wilderness and nature guide education in Central Ostrobothnia Federation of Education's Perho unit? This was studied by investigating if there is a supply of this vocational qualification in the surrounding area and in Finland nationwide. Also, the regional development schemes of Central Ostrobothnia and Northern Central Finland were scrutinized to see how nature and nature tourism have been taken into account in developing the area's sources of livelihood. A survey was used to chart the views of nature tourism entrepreneurs and the students of nature field on the need for education in Central Ostrobothnia and Northern Central Finland. Secondly, to what extent does the wilderness and nature guide vocational qualification support the basic vocational qualification education in nature and environment studies in Central Ostrobothnia Vocational College's Perho unit? And thirdly, what kind of synergy benefits would the wilderness and nature guide vocational qualification and nature and environment basic vocational qualification studies bring about?</p> <p>The studied issues were evaluated on the basis of the results gained and the researcher's own knowledge and experience.</p> <p>The research method was a case study and qualitative interview survey which was carried out as a Google Forms survey. Part of the research was carried out as a quantitative study, examining the number of people who organized and completed vocational qualification education in Finland. The theoretical method of analysis was the theory of a case study.</p> <p>According to the results of the study, it is justified to apply for an authorisation to provide education in the field of nature for wilderness and nature guidance. The applicant for the organising contract shall be The Federation of Education in Central Ostrobothnia and its unit in Perho. The organising contract should be applied for already in spring 2022 from the Ministry of Education and Culture.</p>		
Key words Application for an authorisation to provide education, Central Ostrobothnia, vocational qualification, wilderness and nature guide.		

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

OSAAMISALA

Ammatillisen tutkinnon perusteissa määritellään yleensä osaamisala, jos se on tarpeen työelämän, ammattialan ja tutkinnon muodostumisen kannalta tarpeellista (Tutkintojen perusteet 2022).

OSAAMISPISTEET (OSP)

Tutkinnon laajuus määritellään osaamispisteinä, perustutkinto on 180 osp ja ammattitutkinto 150 osp. Tutkinnon osien osaamispistemäärään vaikuttaa opiskeltavan asian laajuus, vaikeusaste ja merkittävyys. Osaamispisteet eivät perustu opittavan asian oppimiseen tarvittavaan aikaan, vaan lähtökohta on, että oppimiseen tarvittava aika vaihtelee. (Kukkonen 2015, 10.)

PERUSTUTKINTO JA AMMATTITUTKINTO

Ammatillisen osaamisen hankkimiseksi toteutetaan koulutusta perustutkinnoissa (180 osp) ja ammattitutkinnoissa (150 osp). Perustutkinnoissa opitaan ammatin laaja-alainen osaaminen. Ammattitutkinnoissa vaaditaan joko työelämässä hankittua osaamista alalta tai alan perustutkinto. Ammattitutkinnoissa osaamista hankitaan jo aiemmin hankitun osaamisen pohjalle. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017, 2 luku 5§.)

TUTKINNON OSA

Tutkinnon osa on osa ammatillista perus- tai ammattitutkintoa. Tutkinto muodostuu tutkinnon osista. Tutkinnon osia on koko tutkinnoissa pakollisia tutkinnon osia ja valinnaisia tutkinnon osia (Studentum.fi). Koko tutkinto muodostuu, kun opiskelija on suorittanut tutkinnon perusteiden mukaisen tutkinnon muodostumissäännön mukaiset tutkinnon osat. Opintopolun internetsivuilla e-perusteissa kuvataan esimerkiksi luontoalan ammattitutkinnon muodostuminen (Opintopolku.fi).

TUTKINNON PERUSTEET

Tutkinnon perusteet kuvaavat kussakin tutkinnoissa vaaditun osaamisen. Ammatillisen perustutkinnon perusteissa kuvataan alan tehtävien laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet sekä alan erikoistuneempi osaaminen työelämän eri osa-alueilla. Ammattitutkinnon perusteissa kuvataan perustutkintoa syvällisempää tai rajatumpiin työtehtäviin kohdistunutta osaamista. (Tutkintojen perusteet 2022.)

TUTKINTONIMIKE

Ammatillisissa perustutkinnoissa on aina tutkintonimikkeitä tai tutkintonimike. Ammattitutkinnoissa käytetään tutkintonimikkeitä silloin, kun ne tuovat lisäarvoa työelämän näkökulmasta. Tässä työssä käytetään tutkintonimikkeitä luonto-ohjaaja sekä erä- ja luonto-opas. (Tutkintojen perusteet 2022.)

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 LUONTO- JA YMPÄRISTÖALAN PERUSTUTKINTO JA LUONTOALAN AMMATTITUTKINTO	4
2.1 Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto, luonto-ohjaaja.....	4
2.2 Luontoalan ammattitutkinto, erä- ja luonto-opas	5
3 ERÄ- JA LUONTO-OPASKOULUTUS SUOMESSA	7
4 ERÄ- JA LUONTO-OPASKOULUTUKSEN TARVE KESKI-POHJANMAAN JA POHJOISEN KESKI-SUOMEN ALUEELLA	10
4.1 Keski-Pohjanmaan kehittämissuunnitelmista nouseva tarve erä- ja luonto-opaskoulutukselle .	10
4.2 Keski-Suomen kehittämissuunnitelmista nouseva tarve erä- ja luonto-opaskoulutukselle	11
4.3 Yhteenveto maakunnallisista asiakirjoista	12
5 LUONTOMATKAILUYRITTÄJIEN JA OPISKELIOIDEN NÄKEMYS ERÄ- JA LUONTO- OPPAAN KOULUTUSTARPEESTA	13
6 ERÄ- JA LUONTO-OPASKOULUTUKSEN TARVE KESKI-POHJANMAAN AMMATTIOPISTON PERHON TOIMIPAIKAN NÄKÖKULMASTA	17
7 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	19
7.1 Tutkimuksen menetelmät ja toteutus	19
7.2 Tutkimuksen eettisyys	24
8 TULOKSET	27
8.1 Tutkintojen järjestäjät Keski-Pohjanmaan ja Pohjoisen Keski-Suomen alueella.....	27
8.2 Maakuntien maakuntaohjelmat- ja matkailustrategiat tukevat luontoalan yrittäjyyttä ja alan koulutusta	27
8.3 Yrittäjien ja luonto-ohjaajien tai luonto-ohjaajaopiskelijoiden vastaukset tukevat erä- ja luonto-oppaan ammattitukinnon järjestämissopimuksen hakemista	28
8.4 Erä- ja luonto-opaskoulutuksen edut Keski-Pohjanmaan ammattiopiston Perhon toimipaikan näkökulmasta	28
8.5 Tutkimuksen johdosta tehtävät toimenpide-ehdotukset	29
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	30
LÄHTEET	32
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Luontoalan yrittäjille tehdyn kyselyn tulokset	14
KUVIO 2. Luonto-ohjaajaopiskelijoille ja luonto-ohjaajille tehdyn kyselyn tulokset	15

KUVAT

KUVA 1. Luonto- ja ympäristöalan työelämätoimikunnan raportin mukaiset tutkinnon järjestäjät Suomessa	8
---	---

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen erot	20
--	----

TAULUKKO 2. Tutkimuksen aineiston ja haastateltavien poissulkukriteerit ja hyväksytyksi tulemisen	
---	--

.....	22
-------	----

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä tutkitaan, onko erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnolle kysyntää Keski-Pohjanmaan ja Pohjoisen Keski-Suomen alueella. Keski-Pohjanmaan ammattiopisto Perhon toimipaikassa koulutetaan tällä hetkellä luonto-ohjaajia luonto- ja ympäristöalan perustutkinnossa. Luontoalan ammattitutkinto eli erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto on laajuudeltaan suppeampi kuin luonto-ohjaajan perustutkinto. Kuitenkin monelle työssäkäyvälle ja jo osaamista omistavalle luontoihmiselle voisi ammattitutkinto vaihtoehtona olla keveämpi tapa hankkia osaamista omalla eräopaspolullaan. Työelämästä on tullut jonkin verran signaaleja, että Keski-Pohjanmaalla ja Pohjoisessa Keski-Suomessa olisi hyvä olla myös luontoalan ammattitutkintotasoista erä- ja luonto-opaskoulutusta.

Covid-19 pandemia on tuonut näkyväksi matkailun kasvussa jo pitkään olleita ongelmia, kuten kestävä matkailun ja ilmaston muutoksen tuomat vaatimukset esimerkiksi päästöjen vähentämiseksi. Ympäristövastuullisuus on erittäin tärkeä tekijä luontomatkailussa. Uusi tilanne nostaa esille esimerkiksi terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia, jotka voivat ohjata ihmisten kulutuskäyttäytymistä ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan. Lähiluonnon, lähiruuan ja luontomatkailun arvostus saattaa entisestään nousta pandemian vaikutuksesta. Matkailuvirtojen kääntämiseksi kotimaan luontomatkailuun voidaan vaikuttaa tarjoamalla hyvin tuotteistettuja luontopalveluja, joita on helppoa ostaa. (Skenaariotarkastelu COVID-19-pandemian vaikutuksista metsäsektoriin, maa-, elintarvike- ja kalatalouteen sekä luontoon perustuvaan matkailu- ja luonnontuotealaan 2020-luvulla, 4.)

Uudet strukturoidut luontopalvelutuotteet ovat yksi vaihtoehto matkailuliiketoiminnan perinteisille joukkotapahtuma malleille. Lisäksi luontopalvelut voivat tukea muun muassa sosiaali- ja terveysalan toimintaa. Matkailussa tullaan hyödyntämään myös digitalisaation tuomia mahdollisuuksia esimerkiksi virtuaalimatkailussa. Tulevaisuuden luontomatkailussa voidaan yhdistää ja hyödyntää monien eri alojen osaamista aivan uusina terveyttä edistävinä tuotteina. (Skenaariotarkastelu COVID-19-pandemian vaikutuksista metsäsektoriin, maa-, elintarvike- ja kalatalouteen sekä luontoon perustuvaan matkailu- ja luonnontuotealaan 2020-luvulla, 57.)

Luontomatkailun lisääntyminen ja luonnon virkistyskäyttö on kasvattanut luontokohteiden käyttöpaikkaa erityisesti suurten kaupunkien läheisyydessä ja suosituissa kansallispuistoissa. (Skenaariotarkastelu COVID-19-pandemian vaikutuksista metsäsektoriin, maa-, elintarvike- ja kalatalouteen sekä luontoon perustuvaan matkailu- ja luonnontuotealaan 2020-luvulla, 59.)

Lisääntyneen luontokiinnostuksen vuoksi tarvitaan asiantuntevia eettisesti kestäväällä tavalla toimivia, arvopohjaltaan luontoa kunnioittavia oppaita opastamaan asiakkaita, jotka haluavat saada opastettuja luontoelämyksiä. Luontokohteiden matkailupaineen noustessa on luontokohteita hoidettava ja huollettava kestävästi luontoarvoja, paikallista kulttuuria ja ympäristöä kunnioittaen.

Keski-Pohjanmaalla ja Pohjoisen Keski-Suomen alueella on hyvin monimuotoinen luonto, jossa olisi paljon uusia elinkeinomahdollisuuksia. Merkittävimmät alueen vetonauloista ovat Salamajärven kansallispuisto (Metsähallitus 2021) sekä Perhon laajat erämaa-alueet ja eräkuulttuuri. Visit Finlandin 22.12.2021 julkaisussa mainittiin kansainvälisen matkailun kolmeksi megatrendiksi digitalisaatio & teknologia, kestävä matkailu sekä luonto- ja outdoors-matkailu. Luontoa pidetään Suomen kansainvälisen matkailun tärkeimpänä vetovoimatekijänä. Nämä trendit matkailun murroksessa olisi hyvä ennakoita myös Keski-Pohjanmaan ja Pohjoisen Keski-Suomen laajoilla erämaa-alueilla. (Kansainvälisen matkailun tulevaisuuden trendit 2022.)

Opinnäytetyön tulokset luovat pohjaa Keski-Pohjanmaan ammattiopiston mahdolliselle erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämissopimuksen hakemiselle. Saadun tutkimustuloksen perusteella joko haetaan tai ei haeta erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämisoikeuksia Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän Perhon toimipaikkaan.

Aluksi työssä määritellään luonto- ja ympäristöalan perustutkinto ja luontoalan ammattitutkinto. Määrittelyssä hyödynnetään ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteita. Seuraavaksi työssä pyritään saamaan tilannekuva luonto- ja ympäristöalan koulutuksesta Suomessa tällä hetkellä. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämät erä- ja luonto-oppaan koulutuksen järjestämisluvat antavat siitä hyvän kokonais kuvan (Luonto ja ympäristöalan työelämätoimikunnan tilannekuva 2018–2019).

Opinnäytetyössä perehdytään Keski-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maakuntaohjelmiin ja matkailustrategioihin. Näihin kehittämissuunnitelmiin perehtymällä, saadaan tietoa siitä, miten luontomatkat ja luontomatkat koulutus on otettu huomioon alueen kehittämissuunnitelmissa. Lisäksi opinnäytetyössä selvitetään kyselyn avulla, miten alueen yrittäjät ja alan opiskelijat tai lähiaikoina valmistuneet opiskelijat näkevät luontoalan ammattitutkintotason koulutuksen tarpeen Keski-Pohjanmaan ja Pohjoisen Keski-Suomen alueella. Lopuksi työssä pohditaan, mitä synergiaetuja erä- ja luonto-opas koulutus toisi Keski-Pohjanmaan Perhon toimipaikan koulutustarjontaan.

Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen haastattelututkimus. Osa tutkimuksesta toteutettiin määrällisenä tutkimuksena, tutkien tutkinnon tarjoajien määrää Suomessa. Metodologisena lähestymistapana opinäytetyössä käytettiin tapaustutkimusta ja analysoinnissa sisällön analyysia.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Onko mielekästä hakea erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämisoikeuksia Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän Perhon yksikköön?
2. Miten luonto- ja eräoppaan ammattitutkinto voi tukea Keski-Pohjanmaan ammattiopisto Perhon yksikön luonto- ja ympäristöalan perustutkintokoulutusta?
3. Mitä synergiaetuja luonto- ja eräoppaan ammattitutkinnolla ja luonto- ja ympäristöalan perustutkintokoulutuksella olisi?

2 LUONTO- JA YMPÄRISTÖALAN PERUSTUTKINTO JA LUONTOALAN AMMATTITUTKINTO

Opinnäytetyö käsittelee ammatillista koulutusta Suomessa. Opinnäytetyössä käytettävät käsitteet perustutkinto, ammattitutkinto, osaamisala, tutkintonimike ja tutkinnon osat ja opintopisteet on määritelty työn alussa. Suomessa ammatillista osaamista voi hankkia muun muassa ammatillisen koulutuksen perustutkinnoissa ja ammattitutkinnoissa. Perustutkinnossa opitaan ammatin laaja-alainen osaaminen. Ammattitutkinnoissa vaaditaan joko työelämässä hankittua osaamista alalta tai alan perustutkinto. Ammattitutkinnossa osaamista hankitaan jo aiemmin hankitun osaamisen pohjalle. Seuraavassa määritellään luonto- ja ympäristöalan perustutkinto eli luonto-ohjaajakoulutus ja luontoalan ammattitutkinto eli erä- ja luonto-opaskoulutus. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017, luku 2 5§.)

2.1 Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto, luonto-ohjaaja

Luonto- ja ympäristöalan perustutkinnossa on kolme osaamisalaa luontoala, porotalous ja ympäristöala. Luontoalan osaamisalan tutkintonimike on luonnonvaratuottaja ja luonto-ohjaaja. Porotalouden osaamisalan tutkintonimike on poronhoitaja. Ympäristöalan osaamisalan tutkintonimike ympäristönhoitaja ja ympäristönhuoltaja. (e-perusteet 2022a.)

Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto on laajuudeltaan 180 osaamispistettä. Koulutus antaa täyden jatko-opintokelpoisuuden ammattitutkintoon, ammattikorkeakoulututkintoon tai yliopisto-opintoihin. Tutkinto koostuu ammatillisista tutkinnon osista (145 osp) ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osp). Yhteisiä tutkinnon osia ovat: matemaattisluonnontieteellinen osaaminen 6 osp, viestintä ja vuorovaikutusosaaminen 11 osp ja yhteiskunta ja työelämäosaaminen 9 osp. (e-perusteet 2022b.)

Ammatilliset tutkinnon osat muodostuvat pakollisista tutkinnon osista: luonto- ja ympäristöalalla toimiminen 30 osp ja luonnossa ohjaaminen 40 osp sekä tutkinnon valinnaisista osista 60–75 osp (e-perusteet 2022b.)

Luonto- ja ympäristöalan perustutkinnon suoritettuaan luonto-ohjaajalla on laaja-alainen luonto- ja ympäristöalan perusosaaminen sekä syvempää osaamista luontoalalta. Koulutuksen saanut luonto-ohjaaja osaa ohjata ryhmää ja yksilöä asiakaslähtöisesti ja kestäväällä tavalla käytännön ohjaustehtävissä. Hän osaa kertoa ryhmälle luonnosta ja luonnonilmiöistä, ja saa käyttää ja huolehtia laajasti alalla tarvittavia koneita ja laitteita. Luonto-ohjaaja pystyy huolehtimaan ryhmän ja yksilön turvallisesta ohjauksesta luontotapahtumassa. (e-perusteet 2022b.)

2.2 Luontoalan ammattitutkinto, erä- ja luonto-opas

Luontoalan ammattitutkinnossa on kolme osaamisalaa erä- ja luonto-opastusala, luonnontuoteala ja riistatalousala. Erä- ja luonto-opastuksen osaamisalan tutkintonimike on erä- ja luonto-opas. Luonnontuotealan osaamisalan tutkintonimike on luonnontuotenevoja ja luonnontuotejalostaja. Riistatalouden osaamisalan tutkintonimike on riistanhoitaja. (e-perusteet 2022c.)

Luontoalan ammattitutkinto, erä- ja luonto-opastutkinto on 150 osaamispisteen laajuinen tutkinto. Tutkinto koostuu pakollisista tutkinnon osista, luonnon tuotteistaminen (20 osp) ja erä- ja luontoympäristössä toimiminen (40 osp). Tutkintoon sisältyy valinnaisia tutkinnonosia (90 osp). (e-perusteet 2022d.)

Luontoalan ammattitutkinnon suorittaneella erä- ja luonto-oppaalla on osaamista luontoalan palvelun tai tuotteen tuotteistamisesta. Hän osaa toimia yrittäjämäisesti asiakaspalvelutilanteissa. Erä- ja luonto-opas osaa suunnitella ja toteuttaa turvallisen luontotapahtuman asiakasryhmille tai yksittäiselle asiakkaalle.

Haettaessa ammattikorkeakouluihin tai yliopistoon ammattitutkintotodistuksella, täytyy opiskelijan selvittää hakuperusteet haettavasta oppilaitoksesta, koska opiskelijan polku ammattitutkintoon voi olla monenlainen. Ammattiosaamisen kehittämissyönteiden asiantuntija Ågren (AMKE 2018) kertoo, että ammattitutkintotodistuksella ei voi hakea todistusvalinnan kautta ammattikorkeakouluopintoihin, kun taas opintopolku.fi -sivustolla sanotaan, että “Korkeakoulut päättävät tarkemmista valintaperusteista koulutuksittain korkeakouluopintoihin” ja (opintopolku.fi 2022a).

Huomioitavaa on opintopolku.fi sivustolla ollut teksti “Kevään 2020 yhteishausta lähtien valtaosa opiskelijoista ammattikorkeakouluihin valitaan perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon perusteella”

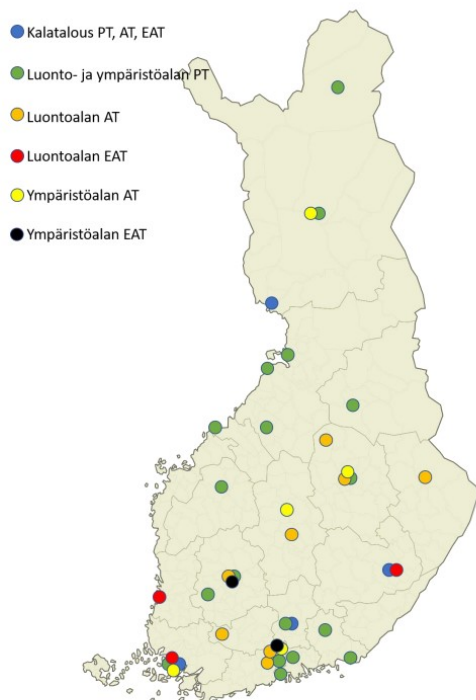
(Opintopolku.fi 2022b.). Maisterin tai kandidaatin koulutukseen on mahdollisuus hakea ammattitutkinnon jälkeen (Opintopolku.fi 2021c.) Ammatillisen ammattitutkinnon suorittaneen tulee siis tapauskohtaisesti miettiä, mikä hänen polkunsa ammattitutkintoon on ollut, koska sillä on vaikutusta jatko-opintokelpoisuuteen.

3 ERÄ- JA LUONTO-OPASKOULUTUS SUOMESSA

Erä- ja luonto-opaskoulutus on saanut kovasti huomiota luontoharrastuksen lisääntyessä ja ilmastonmuutosta hillitsevänä vapaa-ajan harrastusmahdollisuutena. Tämän ajan ilmiöitä ovat myöskin sotatila Euroopassa ja erilaiset virusinfektiot. Viime vuosina on kansallispuistojen kävijämäärät olleet kovassa kasvussa ja erä- ja luonto-oppaille on ollut kovasti kysyntää.

Luontoalan ammattitutkinnon järjestämislupia on luonto- ja ympäristöalan työelämätoimikunnan tilannekuvaraportin 2018–2019 mukaan 21 tutkinnon järjestäjällä, ja näistä aktiivisia tutkinnon järjestäjiä on 16 (Luonto ja ympäristöalan työelämätoimikunnan tilannekuva 2018–2019). Opetus- ja kulttuuriministeriön Vipunen verkkosivun mukaan erä- ja luonto-oppaan järjestämislupia on ollut vuonna 2018 19 kappaletta (Vipunen.fi 2022a).

Tutkinnon perusteiden muuttumisen jälkeen 1.8.2018 on Vipunen.fi -sivuilla voimassa olevia erä- ja luonto-oppaan koulutuksen järjestämislupia ollut vuonna 2020 kuudella koulutuksen järjestäjällä (Vipunen.fi 2022b). Luonto- ja ympäristöalan tilannekuva 2018–2019 raportin mukaan luontoalan ammattitutkinnon järjestämisluvat sijoittuvat lähinnä Etelä- ja Itä-Suomeen. Keski-Pohjanmaan alueella ei ole koulutuksen järjestämislupaa. Keski-Suomessa on tutkinnon järjestämislupa Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymällä ja Jyväskylän koulutusyhtymä Gradialla. Pohjanmaan alueella koulutuksen järjestämislupa on Kvarnen samkommun -kansanopistolla. Luonto- ja ympäristöalan työelämätoimikunnan raportin mukaiset tutkinnon järjestäjät ovat nähtävissä kuvassa 1. (Vipunen.fi 2022c).

Karttapohjan lähde <https://fi.wikipedia.org/wiki/Tiedosto:Suomi.karttapohja.svg>

KUVA 1. Luonto- ja ympäristöalan työelämätoimikunnan raportin mukaiset tutkinnon järjestäjät Suomessa (Luonto- ja ympäristöalan työelämätoimikunnan tilannekuva 2018–2019)

Luonto- ja ympäristöalan perustutkinnon suoritti vuonna 2018 310 opiskelijaa, joista luontoalan koulutusalan suoritti 212 opiskelijaa. Vuonna 2019 luonto- ja ympäristöalan perustutkinnon suoritti 232 opiskelijaa, joista luontoalan osaamisalan suoritti 179 opiskelijaa. (Luonto- ja ympäristöalan tilannekuva 2018–2019.)

Luontoalan ammattitutkinnon suoritti vuonna 2018 kaksi opiskelijaa, joista kumpikaan ei ollut erä- ja luonto-opastuksen osaamisalalta. Luontoalan ammattitutkinnon tutkinnon osia vuonna 2018 suoritti 81 opiskelijaa. Vuonna 2019 luontoalan ammattitutkinnon suoritti 162 opiskelijaa, joista erä- ja luonto-opastuksen osaamisalan suoritti 128 opiskelijaa ja luonnontuotealan osaamisalan 32 opiskelijaa. Luontoalan ammattitutkinnon erä- ja luonto-opastuksen osaamisalan ja luonnontuotealan osaamisalan tutkinnon osan suorittaneita on vuonna 2019 on ollut 990. (Luonto- ja ympäristöalan työelämätoimikunnan tilannekuva 2018–2019.)

Luonto- ja ympäristöalan työelämätoimikunnan tilannekuvan 2018–2019 lähteenä on käytetty opetushallituksen niin kutsuttua Koski-järjestelmää, johon oppilaitokset kirjaavat kaikki opintosuoritukset.

Tämä tilasto saattaa sisältää virheitä luonto- ja ympäristöalan työelämätoimikunnan tilannekuva 2018–2019 raportin mukaan, koska luontoalan ammattitutkinnon ja luonto- ja ympäristöalan perustutkinnon perusteet ovat tulleet voimaan 1.8.2018, jolloin suorituksia ei ole tullut tasaisesti vuosina 2018–2019. Tutkimusajankohta on haasteellinen kokonaiskuvan saamiseksi. (Luonto ja ympäristöalan työelämätoimikunnan tilannekuva 2018–2019.)

Mainitut tutkinnon järjestäjä- ja opiskelijamäärät antavat tiedon, että Keski-Pohjanmaan ja Pohjoisen Keski-Suomen alueella ei ole erä- ja luonto-oppaan tutkinnon järjestämislupaa alueen ammatillisen koulutuksen järjestäjillä. Erä- ja luonto-oppaan koulutuksen järjestämislupa vuonna 2018 on seuraavilla koulutuksen järjestäjillä:

- Ahlmanin koulun säätiö
- Axxell Utbilding Ab
- Hyria koulutus Oy
- Itä-Savon koulutusyhtymä
- Jyväskylän koulutusyhtymä Gradia
- Kajaanin kaupunki
- Kemi-Torniojokilaakson koulutuskuntayhtymä Lappia
- K SAK Oy
- Kvarnen samkommun
- Palkansaajien koulutussäätiö sr
- Palloilu Säätiö sr
- Pohjois-Karjalan koulutusyhtymä
- Rovaniemen koulutusyhtymä
- Saamelaisalueen koulutuskeskus
- Savon koulutuskuntayhtymä
- Suomen Luterilaisen Evankeljumiyhdistys
- Tampereen kaupunki
- Työtehoseura ry
- Äänekosken Ammatillisen Koulutuksen kuntayhtymä

(Vipunen.fi 2022c.)

4 ERÄ- JA LUONTO-OPASKOULUTUKSEN TARVE KESKI-POHJANMAAN JA POHJOISEN KESKI-SUOMEN ALUEELLA

Maakuntaohjelmat luovat raamituksen alueiden kehittämiseksi ja kehittämishankkeiden rahoitukselle. Maakuntien liitot laativat maakuntaohjelman kehittämisen avuksi ja ohjaamaan maakunnan eri kehittämishankkeiden suuntaa. Keski-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maakuntaohjelmat ovat uusia, vuoden 2021 aikana valmisteltuja asiakirjoja. Keski-Suomen strategia, jonka alle maakuntaohjelma kuuluu, on hyväksytty Keski-Suomen maakuntavaltuustossa 3.12.2021 ja Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia 2040 ja Maakuntaohjelma 2022–2025 on hyväksytty Keski-Pohjanmaan maakuntavaltuustossa 29.11.2021. Tässä luvussa tutkitaan sitä, miten maakuntaohjelmissä on otettu luontomatkailun ja matkailun kehittäminen huomioon.

Opinnäytetyöhön valittiin Keski-Pohjanmaan liiton jäsenkuntien ja Pohjoisen Keski-Suomen kuntien alue, koska Keski-Pohjanmaan ammattiopisto Perhon yksikkö tuottaa koulutuspalveluja pääsääntöisesti tällä alueella. Keski-Pohjanmaan alue käsittää tutkimuksessa Keski-Pohjanmaan liiton varsinaisista jäsenkunnista koostuvan alueen eli Kannus, Kokkola, Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi ja Veteli (Keski-Pohjanmaan liitto, jäsenkunnat 2022). Pohjoisen Keski-Suomen alue on entisen Saarijärven ja Viitasaaren seudun kunnista koostuva alue (Peräaho 2022). Tutkimuksessa alue rajoittuu Pohjoisen Keski-Suomen kuntiin Kinnulaan, Kivijärvelle ja Kyyjärven alueelle.

4.1 Keski-Pohjanmaan kehittämisohjelmista nouseva tarve erä- ja luonto-opaskoulutukselle

Keski-Pohjanmaan Maakuntaohjelmassa 2022–2025 on kuvattu, että Keski-Pohjanmaa on elävän taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön maakunta. Kulttuuri ja taide ovat olennainen osa keskipohjalaisuutta sekä merkittävä vetovoimatekijä Keski-Pohjanmaalla. Näitä vahvuuksia voidaan hyödyntää myös uudentyypisessä liiketoiminnassa. (Keski-Pohjanmaan Maakuntastrategia 2040 ja Maakuntaohjelma 2022–2025, 26.)

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategiassa on useassa kohdassa nostettu luonto, luontoarvot ja matkailu hyvin keskeiseksi kehittämisen kohteeksi. Keski-Pohjanmaan aluerakenteessa on kolme matkailuelinkeinon kehittämisen kannalta oleellista painopistettä: 1) “Ankkuri”, joka kuvaa Kokkolan edustaa, saaristoa ja rannikkoa, 2) “Viulu”, joka kuvaa Kaustinen - Veteli - Halsua - Toholampi aluetta sekä 3)

“Metsäpeura”, joka kuvaa Lestijärvi - Halsua - Perho metsäalueita. Erityisesti Salamajärven kansallispuisto mainitaan avoimia luontopalveluita tuottavana kansalaisten hyvinvointia edistävänä alueena ja on keskeinen osa maakunnallista matkailun palvelujärjestelmää ja maakunnan matkailubrändiä. Maakuntastrategian vision tavoitteena on olla hyvinvoiva kestävä kasvun maakunta. Tavoitteen saavuttamiseksi on valittu kolme kehittämisteemaa: osaaminen, kilpailukyky ja saavutettavuus. (Keski-Pohjanmaan Maakuntastrategia 2040 ja Maakuntaohjelma 2022–2025, 38.)

Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategiassa korostuu hyvinvoiva kestävä kasvu. Ohjelman painopisteissä on mainittu mm. kestävä matkailu ja sosiaaliset innovaatiot. (Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategia 2022–2025.)

Keski-Pohjanmaan liitossa on valmisteltu myös Matkailustrategia 2021–2025. Matkailustrategia on asiakirja, jossa tarkennetaan maakuntastrategiassa esille nostettuja tärkeitä teemoja maakunnan kehittämisen tavoiteisiin pääsemiseksi. Keski-Pohjanmaan matkailustrategiassa korostetaan jo maakuntastrategiassa esille tuotuja kulttuurillisia ja luontoon liittyviä mahdollisuuksia matkailun kehittämiseksi.

Matkailustrategian visio-osassa nostetaan esille neljä painopistettä:

- Etätyön ja luontomatkailun maakunta
- Matkailusta yksi alueen taloudellinen tukijalka
- Kestävä ekologinen ja luonnon huomioiva matkailu
- Keski-Pohjanmaan luontomatkailu on merkittävä osa Suomen ja Euroopan matkailukokonaisuutta, jota markkinoidaan globaalisti hiljaisuutta ja luonnon puhtautta arvostaville asiakkaille. Etenkin metsäpeura ja Salamajärven kansallispuisto ovat asioita, jotka kiinnostavat luonnossa kulkijaa, nämä molemmat asiat on nostettu myös Keski-Pohjanmaan matkailustrategian vetovoimatekijöiksi. (Keski-Pohjanmaan matkailustrategia 2021–2025.)

4.2 Keski-Suomen kehittämisohjelmista nouseva tarve erä- ja luonto-opaskoulutukselle

Keski-Suomen aluekehittämisen strategia koostuu viidestä osasta eli “ankkurista”. Ankkurit ovat: 1–2 Maakuntaohjelma 2025, 3 Maakuntakaava, 4 Maakuntasuunnitelma 2050 ja 5 Perusteet. Maakuntaohjelma ja muut asiakirjat löytyvät otsikon Keski-Suomen strategia 2025–2050 alta.

Keski-Suomen strategia ”luo yhteisen suunnan kohti Keski-Suomea, jossa luonto, ihmiset ja talous elävät sopuissa” (Keski-Suomen strategia 2025–2050). Maakuntaohjelma alkaa luvulla Mihin keskitymme vuoteen 2025. Strategisia ensiaskeleita ovat kasvun maaperä, kestävän maailman kasvattaja, keskellä maailman virran ja Suomen sydän. Nämä asiat avataan tarkemmin Keski-Suomen liiton strategia 2025–2050 asiakirjassa. (Keski-Suomen strategia 2025–2050.)

Keski-Suomen matkailustrategia vuosille 2021–2025 on Visit Jyväskylä Region ja Keski-Suomen liiton kanssa valmisteltu strategia. Keski-Suomen matkailustrategian tavoitteena on rakentaa mahdollisimman yhtenäinen kuva ja tavoitetila niin Suomen matkailustrategian kuin Visit Finland Lakeland suuraluestrategian kanssa. Keski-Suomen matkailustrategian visiona on ”esimerkillisen vastuullinen ja kansainvälisesti menestyvä Järvi-Suomen luonto-, elämys- ja kulttuurimatkailualue, joka tunnetaan hyvästä saavutettavuudesta ja aktiivisesta yhteistyöstään”. Strategiassa painotettavia ja toimintaa ohjaavia osa-alueita ovat; digitaalisuus, vastuullisuus ja kestävyys, tieto ja osaaminen, saavutettavuus, verkostot, kansainvälisyys, edunvalvonta, ajassa eläminen ja turvallisuus. Matkailustrategiassa mainitaan matkailun onnistumisen keinoina muun muassa osaaminen, digitaalisuus, tieto, kulttuuri ja tapahtumat. Näiden kaikkien asioiden saavuttamiseksi tarvitaan hyvä koulutus. (Keski-Suomen matkailustrategia vuosille 2021–2025; Visit Finland. 2022.)

4.3 Yhteenvedo maakunnallisista asiakirjoista

Monet kulttuurilliset asiat Keski-Pohjanmaalla tukevat ammattitutkintotason koulutuksen aloittamista. Erä- ja luonto-opas on asiantuntija luonnontuntemuksen, paikallisen kulttuurin ja luonto-ohjelmalvelun tuottajana. Keski-Suomen strategia painottaa laajaa yhteistyötä Visit Finland Lakeland -strategioiden kanssa. Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto sopii hyvin Keski-Pohjanmaan maakunnan elinkeinojen kehittämisen työkaluksi.

Matkailun keittämiseksi tarvitaan osaajia niin tuotteistamisen kuin opastuksenkin saralta. Osaajien tuottamiseksi tarvitaan koulutusta mm. luontomatkailuun, tuotteistamiseen ja ohjelmalvelujen tuotantoon. Maakunnallisten kehittämisen asiakirjojen mukaan tavoitteiden saavuttaminen vaatii osaavia yrittäjiä ja työntekijöitä, joita voitaisiin kouluttaa alueella enemmän. Pelkkä perustutkinnon koulutuksen tarjoaminen voi olla turhan pitkä ja laaja-alainen väylä jo osaamista omaavalle matkailun kehittäjälle.

5 LUONTOMATKAILUYRITTÄJIEN JA OPISKELIOIDEN NÄKEMYS ERÄ- JA LUONTO-OPPAAN KOULUTUSTARPEESTA

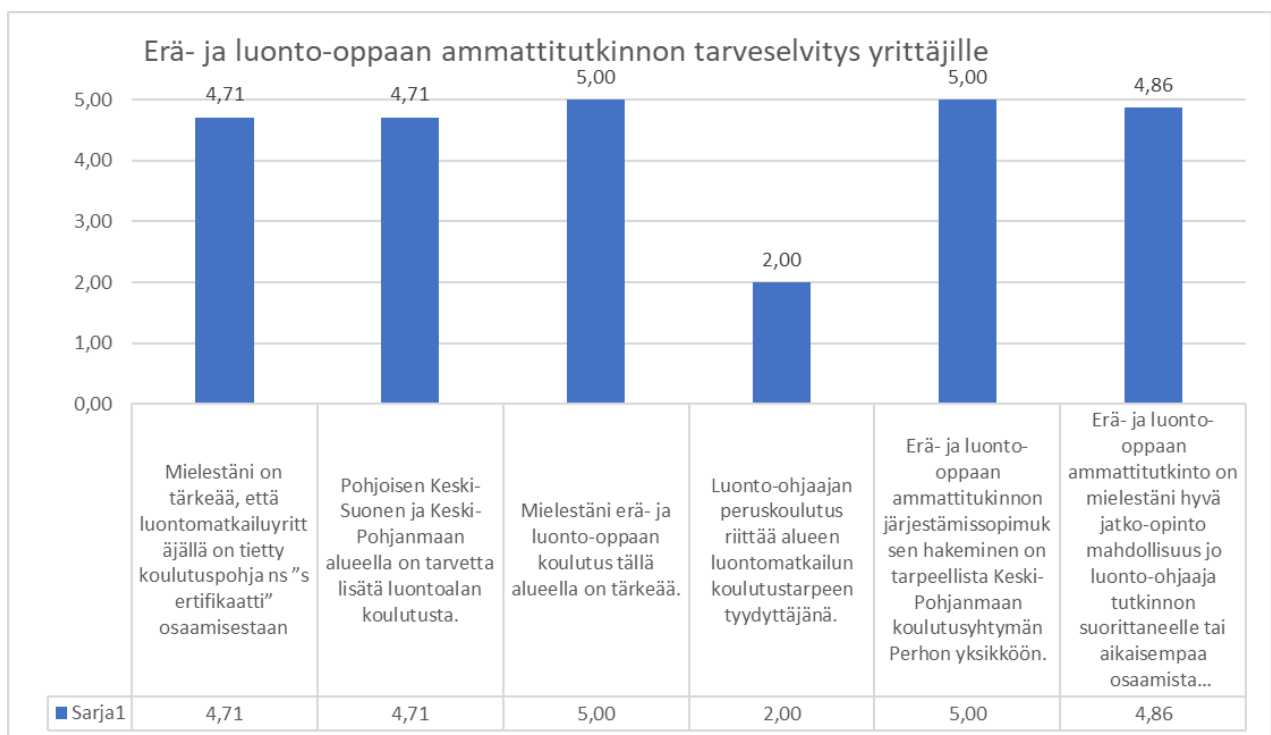
Kolmatta tutkimusaihetta tutkittiin tapaustutkimuksena, jossa aineistonkeruumenetelmänä käytettiin strukturoitua kyselyä. Kyselyllä haluttiin selvittää, onko ammattitutkintokoulutuksella lisäarvoa yrittäjien yrityskuvalle ja onko luonto-ohjaajaopiskelijoilla halua opiskella luontoalan ammattitutkintoa. Kyselyyn valitut yrittäjät ja opiskelijat tai lähiaikoina valmistuneet opiskelijat valittiin niin sanotun otantamenetelmän avulla (Hällbäck 2021). Tutkimusjoukko oli aika pieni, mutta henkilöt valikoituivat, koska heiltä oletettiin saatavan parhaiten tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 71, 86.)

Kysely tehtiin kahdeksalle luontoalan yrittäjälle tutkimuksen maantieteelliseltä alueelta ja kahdeksalle luonto-ohjaajaopiskelijalle tai lähiaikoina valmistuneelle luonto-ohjaajalle. Yrittäjät valittiin aktiivisesti Keski-Pohjanmaan Reittien ja matkailupalvelujen hankkeessa toimineista yrittäjistä. He myös tuottavat itse luontoalanpalveluja tai ostavat palvelun palveluntarjoajalta. Kahdeksan alan opiskelijaa tai lähiaikoina opiskellutta luonto-ohjaajaa valittiin Perhon luonto-ohjaajakoulutuksen opiskelijoista. Luonto-ohjaajaopiskelijat tai valmistuneet valittiin opintomenestyksen, yrittäjätaustan ja alan kokemuksen mukaan. Samalla saatiin tietoa jatkokoulutustarpeesta mahdollisilta tulevilta ammattitutkinto-opiskelijoilta. Kaikki kyselyyn vastanneet koetaan tutkimuksen tekijän mukaan alan asiantuntijoiksi.

Tutkimuksen kysymykset rajattiin niin, että saatiin vastaukset tutkimuskysymysten kannalta keskeisiin asioihin. Kysely toteutettiin haastattelututkimuksena Microsoft Forms -työkalulla Likert-asteikkoa käyttäen. Sillä haluttiin saada tarkempaa tietoa siitä, mitä tutkittavat ajattelevat aiheesta. Vehkalahden (2014, 35–36) mukaan asennemittauksissa yleisin mittaustapa on Likertin asteikko. Kyselykaavakkeet ovat liitteessä 1 ja 2. Forms -työkalu on osa Microsoftin Office 365 -palvelua ja se on tarkoitettu kyselyjen luomiseen. Sen oma analysointimenetelmä analysoi vastaukset. Kyselylinkki lähetettiin sähköpostilla vastaajille. Kyselylinkin lähettämisen jälkeen lähetettiin kaikille kyselylinkin saaneille vielä WhatsApp-palvelun kautta lyhyt viesti kyselystä, missä kerrottiin tietoa kyselystä ja, että linkki kyselyyn löytyy sähköpostista. Forms -kysely toteutettiin aikavälillä 15.2.2022 - 22.2.2022. Vastausten perusteella laadittiin pylväsdiagrammit Likertin asteikon mukaan saatujen vastausten perusteella kummallekin kohderyhmälle erikseen.

Yrittäjistä kyselyyn vastasi seitsemän henkilöä ja luonto-ohjaajaopiskelijoille tai luonto-ohjaajille lähetettyyn kyselyyn vastasi kuusi henkilöä. Vastausprosentti yrittäjäkyselyssä oli 87,5 % ja opiskelijoille tai lähiaikoina valmistuneille luonto-ohjaajille lähetetyn kyselyn vastausprosentti oli 75 %. Kyselyn hyvä vastausprosentti puoltaa tutkimuksen luotettavuutta, etenkin kun otantajoukko oli aika suppea. Vehkalahden (2014, 44) mukaan vastausprosentti jää yleisesti kyselytutkimuksissa alle 50 %.

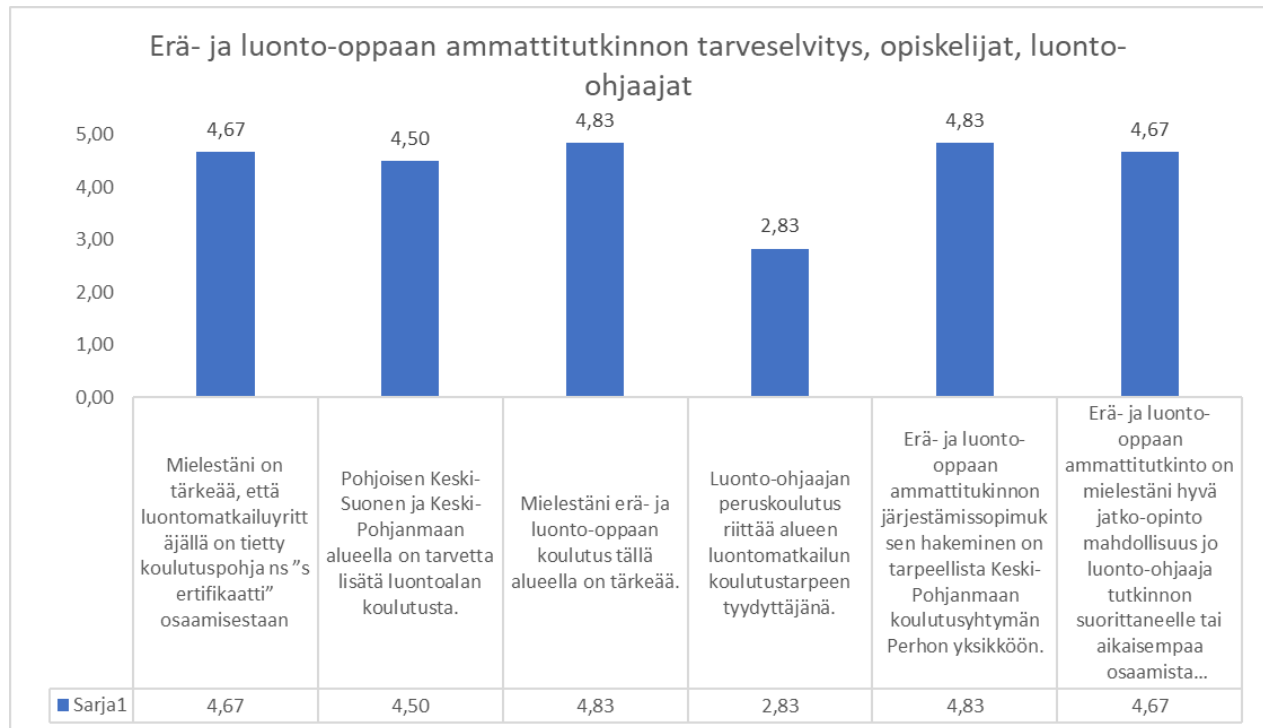
Kuviossa 1 on graafisesti esitetty yrittäjille tehdyn kyselyn tulokset. Muuttujat ilmenevät Likert-asteikossa, jossa numero 1 tarkoittaa täysin eri mieltä, numero 2 jokseenkin eri mieltä, numero 3 ei samaa eikä eri mieltä, numero 4 jokseenkin samaa mieltä ja numero 5 täysin samaa mieltä. Kyselyssä esitetyt kysymykset ovat taulukon alalaidassa x-akselilla. Kyselyn vastukset ovat taulukon y-akselilla.

KUVIO 1. Luontoalan yrittäjille tehdyn kyselyn tulokset

Kuviossa 2 on graafisesti esitetty luonto-ohjaajaopiskelijoille ja luonto-ohjaajille tehdyn kyselyn tulokset. Muuttujat ilmenevät Likert-asteikossa, jossa numero 1 tarkoittaa täysin eri mieltä, numero 2 jokseenkin eri mieltä, numero 3 ei samaa eikä eri mieltä, numero 4 jokseenkin samaa mieltä ja numero 5

täysin samaa mieltä. Kyselyssä esitetyt kysymykset ovat taulukon alalaidassa x-akselilla. Kyselyn vastaukset ovat taulukon y-akselilla.

KUVIO 2. Luonto-ohjaajaopiskelijoille ja luonto-ohjaajille tehdyn kyselyn tulokset

Vastauksia analysoitiin yksi muuttuja kerrallaan kummastakin vastaajaryhmästä, koska vastaukset olivat lähes toistensa kaltaisia (Hallböck 2021). Vastusten poikkeama eri vastaajaryhmillä oli hyvin pieni ja kaikissa kohdissa oltiin Likert-asteikolla hyvin lähellä lukua 5 eli täysin samaa mieltä paitsi väittämässä, että luonto-ohjaajan peruskoulutus riittää alueen luontomatkailun koulutustarpeen tyydyttäjänä.

Kummatkin vastaajaryhmät pitivät tärkeänä, että luontomatkailuyrittäjillä on tietty koulutuspohja eli sertifikaatti osaamisestaan. Vastausten keskiarvot olivat välillä 4,67–4,71. Väittämistä Pohjoisen Keski-Suomen ja Keski-Pohjanmaan alueella on tarvetta lisätä luontoalan koulutusta, vastaajat olivat lähes samaa mieltä (keskiarvot 4,5–4,71). Mielenpide erä- luonto-oppaan koulutustarpeesta alueella oli vastaajien mielestä tärkeä. Vastaukset lähenivät keskiarvoa 5 eli täysin samaa mieltä. Väittämistä luonto-ohjaajan peruskoulutus riittää alueen luontomatkailun koulutustarpeen tyydyttäjänä vastaajat olivat eri mieltä. Yrittäjillä vastausten keskiarvo oli 2,0 eli he olivat jokseenkin eri mieltä asiasta.

Luonto-ohjaajat olivat hiukan enemmän sitä mieltä, että luonto-ohjaajan perustutkinto riittää koulutus-tarpeen tyydyttäjänä (keskiarvo 2,83). Lähes kaikki vastaajat olivat täysin samaa mieltä, että erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämissopimusta kannattaa hakea Keski-Pohjanmaan koulutusyh-tymän Perhon yksikköön. Yrittäjien keskiarvo oli 5 ja luonto-ohjaajien 4,83. Väittämään erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto on mielestäni hyvä jatko-opintomahdollisuus jo luonto-ohjaajatutkinnon suo-rittaneelle tai aikaisempaa osaamista omaavalle, molemmat vastaajaryhmät olivat lähes täysin samaa mieltä (keskiarvot välillä 4,67–4,86).

Kyselyn tulokset osoittavat, että erä- ja luonto-oppaan koulutukselle on tarvetta alueella niin yrittäjien kuin luonto-ohjaajien ja/ tai luonto-ohjaajaopiskelijoiden mukaan. Kaikki vastaukset tukevat ajatusta, että luonto- ja eräopaskoulutusta tulisi lisätä alueella. Yrittäjät ja opiskelijat kokevat, että koulutuksen tuoma sertifikaatti tuo toimintaan tietynlaista lisäarvoa. Kyselyn vastaukset osoittavat selkeästi, että vastaajaryhmien mielestä erä- ja luonto-oppaan järjestämissopimusta pitäisi hakea.

6 ERÄ- JA LUONTO-OPASKOULUTUKSEN TARVE KESKI-POHJANMAAN AMMAT- TIOPISTON PERHON TOIMIPAIKAN NÄKÖKULMASTA

Keski-Pohjanmaan ammattiopiston Perhon toimipaikassa on viime aikoina tapahtunut isoja muutoksia maatalouden ja maaseudun rakennemuutoksen vaikutuksesta. Perhon toimipaikka on ollut perinteinen maatalousoppilaitos, jossa koulutettiin laajasti maatalousalan perustutkinnossa; lihantuotantoa, maidontuotantoa, maanviljelystä. Hevosalan perustutkinnossa koulutettiin hevostenhoitajia. Vuonna 1995 aloitettiin riistalinja. Riistalinja oli yksivuotinen lääninhallituksen lisäkoulutusrahalla toteutettu lisäkoulutus. Myöhemmin, kun luonto- ja ympäristöalan perustutkinnon perusteet julkaistiin valtakunnalliseksi opetussuunnitelmaksi, aloitettiin Keski-Pohjanmaan ammattiopiston Perhon toimipaikassa kouluttamaan luonto-ohjaajia. Erä- ja luonto-opaskoulutuksen tarvetta Keski-Pohjanmaan ammattiopiston Perhon toimipaikkaan ja koulutuksen synergiaetuja on mietitty tutkielman tekijän oman työn kautta luonto-ohjaajatutkinnon tutkintovastaavana, erilaisissa kouluttajan, kehittäjän ja keskijohdon tehtävissä koulutusosalalla vuodesta 1992 alkaen.

Maatalousopetus keskitettiin vuonna 2016 saman koulutusyhtymän Kannuksen toimipaikkaan (Yhtymävaltuusto 2016). Hevostenhoitajakoulutus keskitettiin Kaustisen yksiköön vuonna 2021 (Yhtymähallitus 2020). Perhon yksikössä aloitettiin kouluttamaan hyvinvointialalle lähihoitajia vuonna 2020. Myös LähiAmis-konsepti sai alkunsa vuonna 2020. Tällä hetkellä Perhon yksikössä koulutetaan lähihoitajia ja luonto-ohjaajia. Lisäksi LähiAmiksessa voi verkostomaisesti opiskella kaikkia Keski-Pohjanmaan ammattiopiston linjoja.

Kaikilla koulutusaloilla on ns. yhteisiä tarpeita niin oppilashuollon, oppilashallinnon kuin perusopintojen suhteen. Opiskelijamäärän noustessa hallinnon ja yhteisten tarpeiden kulut opiskelijaa kohden pienentyisivät ja jättäisivät näin resursseja opetustoimintaan. Erä- ja luonto-opas koulutus eli luontoalan ammattitutkintokoulutus ei vaatisi kovinkaan paljon lisäresursseja opetuksen toteutuksen suhteen, koska jo nyt opetus toteutetaan hyvin verkostomaisesti ja opetustoiminnassa käytetään alan parhaita asiantuntijoita. Luonto-ohjaajakoulutuksessa ja erä- ja luonto-opas koulutuksessa on myös paljon samoja käytännön harjoituksia ja luontoon liittyviä perusopintoja, joissa molempien tutkintojen suorittajat voisivat oppia yhdessä. Opetuksen järjestämisen synergiaedut tulisivat olemaan huomattavia jo olemassa olevien koulutusalojen tueksi, koska yhteinen opiskelijamäärä Perhon yksikössä on tällä hetkellä noin 80 opiskelijaa. Erä- ja luonto-opas koulutukseen olisi järkevää ottaa 16 opiskelijan ryhmä.

Tällaisella ryhmäkoolla toimipaikan kokonaisopiskelijamäärä nousee lähelle 100 opiskelijaa. Kuudentoista opiskelijan ryhmä on kuljetusten kannalta sopiva ryhmä, koska se on sopivan pieni ryhmä käytännön opintoihin ja ryhmän kuljetusten kannalta opiskelijat sopisivat kahteen minibussiin.

Perhon erämaat ja Salamajärven kansallispuisto tarjoavat erinomaiset oppimisympäristöt niin luonto-ohjaaja kuin erä- ja luonto-opas koulutukselle. Luonto-ohjaaja koulutukseen hankittu luontoalalla käytettävä kalusto ja henkilöstön osaaminen tukevat erä- ja luonto-opas koulutuksen osaamisen hankkimista ja oppimista. Erä- ja luonto-opas koulutus olisi luonnollinen jatko-opinto- tai täydennyskoulutus mahdollisuus alueen opiskelijoille aidossa oppimisympäristössä. Erä- ja luonto-opas titteli olisi monelle luontoyrittäjälle tärkeä sertifikaatti ja myyntivaltti palveluja myytäessä.

7 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tutkimusmenetelmiä kuvaamalla saadaan kokonaiskuva tutkimuksen toteutuksesta. Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus, johon sisältyy myös kysely, joka toteutettiin Forms-kyselynä. Osa tutkimuksesta tehtiin kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena, jossa selvitettiin tutkinnon järjestäjien ja tutkinnon suorittaneiden määriä Suomessa. Tämän jälkeen pohditaan eettisyyden ja arvojen merkitystä tutkimuksen kohteena olevan ammatillisen koulutuksen toimintaympäristössä sekä sitä, miten compliance-säännöt ohjaavat ammatillisen koulutuksen organisaatioiden toimintaa.

7.1 Tutkimuksen menetelmät ja toteutus

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus, jossa analyysimenetelmänä on käytetty pääosin sisällönanalyysiä. Työssä on myös käytetty kvantitatiivisia eli määrällisiä tutkimusmetodeja. Tutkimuksen aineistoa kerätessä voidaan käyttää kahta eri tutkimusmenetelmää määrällistä tai laadullista tutkimusmenetelmää. Määrällistä tutkimusmenetelmää kutsutaan kvantitatiiviseksi ja laadullista tutkimusmenetelmää kvalitatiiviseksi. Taulukossa 1 kuvataan kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen erot pääpiirteissään. Tutkimusmenetelmiä voidaan yhdistää ja ne tukevat toisiaan hyvin, mutta yleensä tutkimus painottuu selvästi toiselle menetelmälle. Heikkilän (2014) mukaan laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtäminen eikä lukumäärien selvittäminen. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto kerätään yleensä haastatteluilla tai ryhmäkeskusteluilla. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan yleensä kartoitettua olemassa oleva tilanne, mutta ei pystytä riittävästi selvittämään asioiden syitä. Laadullisen tutkimuksen dokumentteja esim. raportteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti sisällönanalyysillä. (Heikkilä 2014; Tuomi & Sarajärvi 2009, 103; Vilpas 2019.)

TAULUKKO 1. Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen erot (Heikkilä 2014)

Kvantitatiivinen tutkimus, tyypilliset aineistonkeruu menetelmät	Kvalitatiivinen tutkimus, tyypilliset aineistonkeruu menetelmät
<ul style="list-style-type: none"> • strukturoidut haastattelut • puhelinhaastattelut • systemaattinen havainnointi • kokeelliset tutkimukset 	<ul style="list-style-type: none"> • henkilökohtaiset haastattelut • syvähaastattelut • ryhmähaastattelut • osallistuva havainnointi • eläytymismenetelmä • valmiit aineistot ja dokumentit

Opinnäytetyössä on käytetty kvantitatiivisia eli määrällisiä tutkimusmetodeja tutkittaessa erä- ja luonto-oppaan tutkinnon järjestäjien määrää Suomessa. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan on perinteikästä kuvata laadullisen ja määrällisen tutkimuksen suhdetta vastakkain asettelun kautta tai kuvata laadullista tutkimusta kritiikkinä määrälliselle tutkimukselle. Sitä, ovatko nämä kaksi tutkimusmenetelmää toisiaan poissulkevia vai toisiaan täydentäviä tutkimusmenetelmiä, ovat monet tutkijat mietti-neet. Kuitenkin voidaan todeta että ”pehmeä” tutkimus on vaihtoehto jäykälle rakenteelle. Tutkimuk-sen oppaissa laadullista tutkimusta voi tulkita poissulkevana vastakkainasettelun avulla, mutta käytän-nössä vastakkainasettelun eri puolia voidaan yhdistellä. Monissa suomalaisissa metodioppaissa tode-taan, että määrällisen ja laadullisen tutkimuksen metodeja voidaan tutkimuksessa yhdistää. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72–73.)

Kvantitatiivista eli määrällistä tutkimustapaa on helppo käyttää asioissa, jotka ovat numeerisia. Yhteis-kuntatieteen klassisessa vaiheessa 1800-luvun lopulla ja 1900 luvun empiiriset havainnot olivat pää-sääntöisesti kvalitatiivisia. Luonnontieteiden tultua myös yhdyskuntatieteiden esikuvaksi ja tilastotie-teen kehittyminen antoivat vahvan kannustuksen kvantitatiivisen tutkimuksen kehittymiselle. Kvantita-tiivinen menetelmä luo sillan empiirisen tieteen ja matematiikan välille. Kuitenkin menetelmän sopi-vuutta on tutkittava tapaus tapaukselta erikseen, mitään ennalta-arvattavia oletuksia ei voida antaa, että menetelmä toisi jotain uutta ja merkittävää kaikissa soveltuvuustilanteissa tai tutkimusongelmissa. (Uusitalo 1991, 78–79; Niiniluoto 1980,190.)

Tapaustutkimuksessa eli case-tutkimuksessa tarkastellaan yhtä tapausta tai useampia tapauksia kerrallaan. Tiedonhankintatapoina ovat haastattelut, kyselyt, havainnointi ja arkistomateriaalien käyttö. Kerättävä aineisto voi näin ollen olla joko kvantitatiivista eli määrällistä tai kvalitatiivista eli laadullista. (Järvinen & Järvinen 2004, 75.). Cunningham (1997) tunnistaa yhdeksän tapaustutkimus metodia, jotka sopivat hyvin erilaisiin tutkimuksiin. Nämä yhdeksän metodia voidaan jakaa kolmeen tyyppiin. ”Intensiiviset case-metodit (taulukointi, narratiivi, selittävä ja tulkitseva), vertailua korostavat metodit (tapausten vertailu, tapausten katsaus ja tulkitseva vertailu) ja toimintatutkimukset (diagnostinen ja kokeellinen toimintatutkimus)” (Järvinen & Järvinen 2004,58). Tässä opinnäytetyössä metodina käytetään lähinnä vertailua korostavaa lähestymistapaa.

Sisällön analyysillä dokumentoidaan aineistoa systemaattisesti ja objektiivisesti. Sillä pyritään saamaan tutkittava aineisto tiiviiseen muotoon johtopäätösten tekoa varten. Sisällön analyysissä pyritään käsittelemään dokumenttien sisältöä sanallisesti. Vaarana on kuitenkin, että vaikka analyysi tehdään tarkasti, tutkija ei osaa tehdä siitä oikeita johtopäätöksiä (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 117). Tuomi ja Sarajärvi (2002, 95) pitävät aineiston luokittelua helppona ja yksinkertaisimpana tapana järjestää aineisto sisällöllisesti. Kallio (2006, 20–21) kirjoittaa laadullisesta review-tutkimuksesta, että siinä on tarkoituksena koota aineistosta ei-numeerinen analyysi ja synteesi. Teoriat, havainnot ja tulkinnat ovat tällöin keskinen analyysin sisältö.

Tutkimuksen muoto tässä työssä on teoriaohjaava analyysi, jonka avulla saadaan vastauksia tutkimuskysymyksiin ja niiden avulla pystytään muodostamaan teorettinen kokonaisuus tutkittavasta aiheesta aineistojen ja tutkijan omia kokemuksia ja tietoa hyväksi käyttäen. Teoriaohjaavassa tavassa teoreettiset käsitteet määritellään etukäteen eli ne tuodaan valmiina tutkimukseen sen perusteella, mitä tutkija asiasta tietää etukäteen. Tässä työssä analysoitavat asiat valittiin etukäteen aiheeseen liittyvien käsitteiden ja aineistoista nousevien käsitteiden avulla. Teoriaosa toimi tutkimuksen apuna tehtäessä analyysia aineistojen pohjalta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 16–19, 98–99.)

Työn aineistona olivat Opetushallituksen tilastot ja luontoalan tutkintotoimikunnan raportit. Opetushallituksen tilastoista käytettiin vuodesta 2018 tehtyjä tai sitä uudempia. Luontoalan tutkintotoimikunnalta lähteiksi hyväksyttiin viimeisin raportti, joka on saatavissa. Uusin työelämätoimikunnan tilannekuva oli vuodesta 2018 alkaen saatavissa ollut. Keski-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maakuntien maakuntaohjelmista ja matkailustrategioista lähteinä käytettiin uudelle ohjelmakaudelle laadittuja asiakirjoja. Ne on hyväksytty vuodesta 2022 eteenpäin. Luontoalan yrittäjille ja luontoalan opiskelijoille tai jonkin aikaa sitten valmistuneille opiskelijoille tehty kyselytutkimus lähetettiin otantamenetelmällä valituille. Otannan avulla oletettiin saatavan parhaiten tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Kyselytutkimukseen

valitut yrittäjät olivat aktiivisia ja heillä oli kiinnostus alaa kohtaan. He olivat myös mukana alan kehittämishankkeissa. Kyselytutkimukseen valitut opiskelijoilla oli hyvä opintomenestys ja kiinnostus opiskeltavaa alaa kohtaan. Taulukossa 2 on lueteltu tutkimuksen aineiston ja haastateltavien poissulkukriteerit ja tutkimuksen aineistoon hyväksytyksi tulemisen perusteet.

TAULUKKO 2. Tutkimuksen aineiston ja haastateltavien poissulkukriteerit ja hyväksytyksi tulemisen perusteet

Kirjallinen lähde, selvitys tai asia	Poissulkukriteeri	Hyväksytty lähde
Maakuntien kehittämissuunnitelmat	-Ei ole kuluvan suunnittelukauden asiakirja	-Uudelle ohjelmakaudelle laaditut asiakirjat -Hyväksytty vuodesta 2022 eteenpäin
Maakuntien matkailustrategiat	-Ei ole kuluvan suunnittelukauden asiakirja	-Uudelle ohjelmakaudelle laaditut asiakirjat -Hyväksytty vuodesta 2022 eteenpäin
Opetushallituksen tilastot	-Vanhempi kuin 2017 laadittu tilasto tai raportti	-Alkaen vuodesta 2018 tai uudempiä
Työelämätoimikunnan tilannekuva	-Viimeisin raportti, joka on saatavissa	-Työelämätoimikunnan tilannekuva, uusin mahdollinen -Tilannekuva vuodesta 2018 alkaen
Haastattelun otanta	-Huono opintomenestys -Yritys ei ole mukana alan kehittämishankkeissa	-Aktiivinen ote ja kiinnostus opiskeltavaa alaa kohtaan -Yrityksen kehittämishalukkuus

Tutkitettaessa erä- ja luonto-oppaan koulutuksen järjestämisluvan saaneita koulutuksen järjestäjiä Suomessa käytettiin sekä määrällistä että laadullista tapaustutkimuksen metodia sekä sisällön analyysiä. Määrällisesti mitattavia ovat erä- ja luonto-opas koulutuksen järjestäjämäärät, mutta tutkimuksessa on käytetty laadullisen tutkimuksen metodeja ja työkaluja, koska kaikki lähdemateriaali ei ollut määrällisessä muodossa ja tutkimuksen aikana yhdisteltiin määrällisiä ja laadullisia dokumentteja. Kirjallisuuslähteinä käytettiin opetus- ja kulttuuriministeriön tilastoja, Vipunen tiedonkeräysjärjestelmää ja alan

työelämätoimikunnan raportteja. Tutkimusaineisto litteroitiin ja koodattiin kohdentuvaksi kyseisen tutkimuksen järjestämissopimukseen. Lähdemateriaaleista saatu aineisto havainnollistettiin kartan ja taulukon avulla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92, 95.)

Maakuntaohjelmia ja matkailustrategioita tutkittiin laadullisen tutkimuksen metodein. Tutkittaessa Keski-Pohjanmaan- ja Keski-Suomen maakuntaohjelmia ja -strategioita eli valmiita dokumentteja pyrittiin kartoittamaan systemaattisesti ja objektiivisesti tutkimuksen kannalta keskeiset ydinkohdat eli miten luontomatkailu ja luontomatkailukoulutus on otettu huomioon niissä. Tarkoituksena oli ymmärtäminen eikä lukumäärien selvittäminen. Tällaisen kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan yleensä kartoitettua olemassa oleva tilanne, mutta ei välttämättä pystytä riittävästi selvittämään asioiden syitä. Tulosten analysointimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysia, jossa tiiviin koonnin avulla saatiin vastuksia tutkimuskysymyksiin. (Salminen 2011, 9–10; Heikkilä 2014.)

Tutkimuksen kyselyssä yrittäjille ja opiskelijoille on käytetty tutkija Timo Laineen kehittämää menetelmää, jossa poissuljetaan kysymyksiä ja kohdennetaan kysymykset vain tutkimuskysymysten kannalta oleellisiin kysymyksiin. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto kerätään yleensä haastatteluilla tai ryhmäkeskusteluilla. Tutkittaville tehtiin lomakehaastattelu, joka käytännössä oli kysely. Haastattelut ja haastattelujen analyysi on tehty laadullisen tapaustutkimuksen metodein. Kyselyyn vastaajat valittiin otantamenetelmän avulla ja kysymykset olivat henkilökohtaisia haastattelukysymyksiä. Kyselyyn vastanneet yrittäjät ja opiskelijat tai lähiaikoina valmistuneet opiskelijat valittiin otantamenetelmällä, jonka avulla oletettiin saatavan parhaiten tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Forms -työkalulla tehdyt kysymykset oli helppo lajitella numeeriseen muotoon. Tämän jälkeen Forms -työkalu suoritti koonnin automaattisesti diagrammeiksi. Pylväsdiagrammit laadittiin Likertin asteikon mukaan saatujen vastausten perusteella kummallekin kohderyhmälle erikseen. Kyselyn tulokset olivat helpommin analysoitavissa määrällisen tutkimuksen työkaluilla, mutta kyselyn analysointimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysia. Kyselyn tulokset analysoitiin yksi muuttuja kerrallaan. Saatujen vastusten pohjalta aineisto luokiteltiin luettavaan raportointimuotoon. (Hallböck 2021; Heikkilä T. 2014; Tuomi & Sarajärvi 2009, 74–77, 91–94.)

Opinnäytetyön luotettavuutta määriteltäessä tarkastellaan objektiivisuuden ongelmaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135). Tutkijan tekemien havaintojen luotettavuus ja niiden puolueettomuus nousevat tärkeimmiksi näkökohdiksi. Tässä työssä tutkijan puolueettomuus saattaa vaikuttaa siihen, miten aineistosta on poimittu sisältöjä tai millä perusteella haastattelututkimuksen otanta tehtiin. Erä- ja luonto-opaskoulutuksen tarpeen selvityksessä Keski-Pohjanmaan ammattiopiston Perhon toimipaikan näkö-

kulmasta näkyy tutkijan oma asema työntekijänä kyseisessä toimipaikassa. Laadullisessa tutkimuksessa Tuomen ja Sarajärven (2009, 136) mukaan myönnetään, että tutkija väistämättä on puolueellinen, koska hän itse luo tutkimusasetelman ja tulkitsee sitä työssään. Tämä tulee huomioida kuitenkin luotettavuutta arvioitaessa. Lisäksi tutkimuksen tekijän ja hänen työpaikkansa mahdolliset toimenpiteet ja odotukset tutkimuksen tulosten pohjalta ovat saattaneet vaikuttaa tutkijan objektiivisuuteen tutkimusasetelmaa ja aineistoja määriteltäessä.

Tämän opinnäytetyön reliabiliteetti eli sisällön toistettavuus on luotettavuuden kannalta hyvä, koska tutkielmassa käytettiin uusimpia tilastoja ja raportteja, joita oli saatavilla. Työhön valittuun aineistoon oltiin tyytyväisiä, ja aineistoista saadut tiedot olivat tutkimuskysymysten kannalta valideja eli tutkimuksen aineistoista voitiin tutkia sitä, mitä haluttiin. Tutkimuksen teon vaiheet on kerrottu tarkasti ja loogisesti luotettavuuden ja eettisyyden varmentamiseksi hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Lähteitä on pyritty käyttämään monipuolisesti ja ne on merkitty asianmukaisella tavalla. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 132–141.)

Analyysin luotettavuuteen saattaa vaikuttaa tutkielman tekijän kokemattomuus, vaikka perehtyminen lähteisiin ja tutkimuksen tekemiseen pyrittiin tekemään huolella. Aineistoon liittyvä sanasto ja käsitteet olivat tutkielman tekijälle tuttuja. Tutkimuksen yleinen teoria ja tutkimuksen tekemisen käytäntö sen sijaan olivat tutkijalle vieraampia, joten tutkimusmenetelmien käyttäminen ja ymmärtäminen saattavat heikentää analyysin luotettavuutta.

Aiheen valinta on eettisesti kestävä, koska tutkimusaihe koskettaa tutkielman tekijää ammatillisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129). Tutkimus on jäsenelty ja raportoitu seuraten Centria-ammattikorkeakoulun (2005–2006) opinnäytetyö- ja kirjoitusohjeiden raportointiohjeita.

7.2 Tutkimuksen eettisyys

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset liittyvät muuttuneeseen toimintaympäristöön ja on syytä miettiä, pystytäänkö uusien toimintamallien eli mahdollisen luonto- ja eräopaskoulutuksen avulla luomaan eettisesti kestävä ja ympäristövastuullista toimintaa. Lisääntyneen luontokiinnostuksen vuoksi tarvitaan asiantuntevia eettisesti kestäväällä tavalla toimivia, arvopohjaltaan luontoa kunnioittavia oppaita opastamaan asiakkaita, jotka haluavat saada opastettuja luontoelämyksiä. Luontokohteiden matkailupaineen

noustessa on luontokohteita myös hoidettava ja huollettava kestävästi luontoarvoja, paikallista kulttuuria ja ympäristöä kunnioittaen. (sininen teksti on kopioitu johdannosta, sitä voisi vähän muokata, niin ei ole ihan samaa)

Opinnäytetyössä on hyvä pohtia eettisyyden ja arvojen merkitystä valintoihimme muutoksessa ja sitä, miten valintamme vaikuttavat compliance-toimintaan julkisessa ammatillisessa koulutuksessa. Etiikka on tieteenala, joka pohtii ja etsii vastauksia eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin (Broman 2022). Etiikassa tutkitaan hyvää ja pahaa, oikeaa ja väärää. Etiikka tulee kreikan kielestä sanasta *ethos*, joka tarkoittaa ensisijaisesti luonnetta. Määritelmä on filosofian osa-alue, joka tutkii hyvää elämää ja moraalialia. ”Tämän etymologian mukaan etiikka on oppia luonteen hyveistä”. Moraali tarkoittaa totutun hyvän tavan mukaista toimintaa. (Tieteen termipankki 2022)

Arvot ohjaavat eettisiä toimintatapoja. Yritysten ja organisaatioiden strategiaa tehdessä arvot ohjaavat strategiaa ja strategiassa luodaan eettisiä ja kestäviä toimintatapoja, jotka sitten konkretisoituvat yrityksen tai organisaation erilaisina hallintoa ohjaavina sääntöinä tai toimintaohjeina. Kestävällä tavalla toimivalla yrityksellä tai organisaatiolla on toiminta- ja työohjeita (code of conduct), jotka koskevat jokapäiväistä tekemistä yrityksessä tai organisaatiossa. Yrityksen tai organisaation compliance-ohjeet ovat tärkeä osa tätä kokonaisuutta. Moraali hyvässä liiketoiminnassa ja yhteiskunnassa on jokaisen ihmisen tekemiä päätöksiä ja tekoja omassa ympäristössään, yhdessä erillään ja erillään yhdessä (Kujala 2021).

Compliance on termi, joka tarkoittaa vaatimustenmukaisuutta, mikä viittaa lakien, säännösten ja määräysten noudattamiseen. Compliance liitetään usein ja enemmässä määrin myös eettisyyteen, jolloin mukaan voidaan ottaa arvoihin ja kulttuuriin liittyviä elementtejä. Myös toimintaympäristön ja verkostojen käsitykset siitä, mikä on oikein ja mikä väärin luovat organisaation toimintakulttuuria, sitä mikä on sallittua ja mikä ei ole sallittua. Complianceen vaikuttavat myös toimintaan sidoksissa olevat toimijat. Tietämys ja tunne oikeasta ja väärästä muuttuu hyvinkin nopeasti ajan ja toimintatapojen muutoksen myötä. Eettisyys ja kestävä toiminta on aina lakien ja säännösten ylittävää laadukkaampaa toimintaa ja tapaa toimia organisaatiossa. Compliance-säännöt tai toiminnan koodit ovat organisaation toimintaohjeita. (Ratsula 2016.)

Kestävä kehitys, yritysvastuu ja yhteiskuntavastuu ovat termejä, jotka kuvaavat vastuullista liiketoimintaa. Yleisin tapa määritellä vastuullinen liiketoiminta on jakaa se kolmeen vastuullisuuden osaan taloudelliseen, sosiaaliseen sekä ympäristön huomioon ottavaan osaan (Broman 2022). Yksinkertaisimmillaan yritys ottaa vastuuta ympäröivästä yhteiskunnasta, eli ihmisistä, kestävästä taloudesta ja

luonnon / luonnonvarojen kestävydestä. Kestävällä tavalla toimiva yritys tai organisaatio ottaa nämä mainitut asiat huomioon jokapäiväisessä tekemisessään ja etenkin päätöksiä tehtäessä.

Kevään 2020 aikana alkanut koronaepidemia ja keväällä 2022 alkanut Ukrainan sota osoittavat konkreettisella tavalla, miten tulevaisuus ja tulevaisuuden suunnittelu muuttuvat hyvinkin nopeasti ja kriisien takia ajaudumme nopeaan toimintaympäristön muutokseen. Kestävän matkailun ja ilmaston muutoksen tuomat vaatimukset mm päästöjen vähentämiseksi nostavat esiin kysymyksen: Kuinka hyvin osaamme varautua muutoksiin ja muuttuvaan toimintaympäristöön? Epävarmuuden lisääntyessä tulevaisuus voi näyttää hyvinkin sumuiselta ja yllättäen olemmekin aivan uudessa tilanteessa. Tulevaisuus ei yllätä siksi, että tietoa ei olisi riittävästi tarjolla vaan haaste on, miten pystymme yhdistämään tietoa riittävästi uuteen muuttuneeseen tilanteeseen ja sopeutumaan uudessa toimintaympäristössä. Ennakointi, arvot ja eettisyys ovat hyvä perusta muutoksen myllerryksessä. Vahva arvopohja ja eettiset toimintatavat auttavat tekemään oikeita ja eettisesti kestäviä ratkaisuja.

8 TULOKSET

Opinnäytetyön tulokset syntyivät Opetushallituksen järjestäjäluparekistereitä tutkimalla, maakuntaohjelmien ja maakuntastrategioiden kirjallisuuskatsausten perusteella, yrittäjien ja luonto-ohjaajien tai luonto-ohjaajaopiskelijoiden kyselyn perusteella sekä Keski-Pohjanmaan ammattiopisto Perhon toimipaikan toiminnan näkökulmasta.

8.1 Tutkintojen järjestäjät Keski-Pohjanmaan ja Pohjoisen Keski-Suomen alueella

Tutkimusaineistojen perusteella ei Keski-Pohjanmaan alueella ole erä- ja luonto-oppaan koulutusta, eikä tutkinnon järjestämislupaa. Pohjoisen Keski-Suomen alueella on tutkinnon järjestämislupa Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymällä. Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä toimii tutkimuksen kohteina olleissa Keski-Suomen kunnissa.

8.2 Maakuntien maakuntaohjelmat- ja matkailustrategiat tukevat luontoalan yrittäjyyttä ja alan koulutusta

Keski-Pohjanmaan liiton maakuntaohjelma tuo selkeästi esille keskipohjalaisen kulttuurin ja sen pienaluiden vahvuudet, kuten ankkuri merellisenä teemana rannikkoseudulla, viulu korostamassa musiikin keskeistä asemaa Kaustinen-Veteli-Halsua-seudulla ja metsäpeura kuvaa Perho-Lestijärvi-alueen ominaispiirteitä. Keski-Pohjalainen maisema mereltä erämaahan luon kiinnostavan luontokokonaisuuden, joka kiinnostaa matkailijaa. Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa on esiin nostettu luontomatkaillen osaamisen ja koulutuksen kehittäminen.

Keski-Suomen maakuntaohjelma on hieman monivaiheisempi ja käsittelee laajasti Keski-Suomen mahdollisuuksia ja tavoitteita. Keski-Suomen maakuntaohjelma jakautuu ns. alaohjelmain, joista yksi on Keski-Suomen matkailustrategia. Keski-Suomen matkailustrategiassa nostetaan esiin Pohjoisen Keski-Suomen kunnat luontomatkaillen mahdollistajina, mikä tukee luontoalan yrittäjyyttä ja alan osaamista. Näistä tavoitteista voi tulkita, että muun muassa oikea koulutus luo osaamista luontomatkaillulle.

8.3 Yrittäjien ja luonto-ohjaajien tai luonto-ohjaajaopiskelijoiden vastaukset tukevat erä- ja luonto-oppaan ammattitukinnon järjestämissopimuksen hakemista

Kyselyn tuloksista voidaan todeta, että vastaukset olivat molemmilla vastaajaryhmillä melkein identtiset. Molemmat kyselyyn osallistuvat ryhmät pitivät tärkeänä, että alueella olisi ammattitutkintotasoista erä- ja luonto-oppaan koulutusta. Lisäksi vastaajat arvostivat koulutuksen tuomaa sertifikaattia luontoyrittäjänä. Vastuksista voi päätellä, että myös luonto-ohjaaja koulutus on monelle riittävä. Kuitenkin enemmistö vastaajista haluaisi koulutuksen järjestäjän tarjoavan myös erä- ja luonto-opaskoulutusta.

Luonto-alan jatko-opinto mahdollisuutta erä- ja luonto-oppaaksi arvostettiin kovasti. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että erä- ja luonto-oppaan ammattitukinnon järjestämissopimusta tulee hakea opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

8.4 Erä- ja luonto-opaskoulutuksen edut Keski-Pohjanmaan ammattiopiston Perhon toimipaikan näkökulmasta

Tutkimuksen tulosten perusteella erä- ja luonto-oppaan ammattitukinnon järjestämissopimusta kannattaa hakea. Keski-Pohjanmaan ammattiopiston Perhon yksikössä on pitkään koulutettu luontoalan osajia ja on myös toteutettu riistamestarin erikoisammattitukinnon valmentavaa koulutusta. Ammattiopiston Perhon yksiköllä on ollut erikoisammattitukinnon järjestämissopimus ennen luonto- ja ympäristöalan 2018 opetussuunnitelmauudistusta.

Keski-Suomen kunnista Kivijärveltä, Kyyjärveltä ja Kinnulasta on perinteisesti käytetty naapurikunnan Perhon koulutuspalveluja. Todennäköistä on, että näistä kunnista tullaan hakemaan osaamista luontoalalle Perhosta.

Tällä hetkellä luonto-ohjaajan peruskoulutusta toteutetaan kokopäiväisenä opiskeluna ja monimuoto-koulutuksena. Luonto-ohjaajan ja erä- ja luonto-oppaan ammattitukinnon tutkinnon perusteissa on paljon molemmille tutkinnoille yhteisiä asioita, jolloin opetusta voidaan tarjota yhtä aikaa niin ammattitutkinto-opiskelijoille kuin perustutkinto-opiskelijoille. Molemmissa tutkinnoissa on sellaisia valinnaisia tutkinnon osia, jota toteutetaan erikseen kummallekin opiskelijaryhmälle tutkinnon perusteen mukaan.

Koulun laitteiston ja oppimiseen tarvittavan ympäristön kannalta on aivan sama, toteutetaanko erä- ja luonto-oppaan ammattitutkintoa vai luonto-ohjaan perustutkintoa. Samaa henkilöstöä voidaan käyttää perus- ja ammattitutkinto-opetuksessa. Perustutkinnossa asioita opiskellaan laajemmin ja ammattitutkinnossa tarkemmin ja kapea-alaisemmin, mutta mennen opittavissa asioissa syvemmmälle.

8.5 Tutkimuksen johdosta tehtävät toimenpide-ehdotukset

Tutkimusten tulosten mukaan on perusteltua hakea luontoalan ammattitutkinnon järjestämissopimusta Erä- ja luonto-opastuksen osaamisalan erä- ja luonto-opas koulutukseen. Järjestämissopimuksen hakijana tulee olla Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä, Keski-pohjanmaan ammattiopisto, Perhon toimipaikka. Järjestämissopimusta tulisi hakea jo kevään 2022 aikana opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, onko erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnolle kysyntää Keski-Pohjanmaan ja Pohjoisen Keski-Suomen alueella. Työssä haluttiin vastauksia kolmeen tutkimuskysymykseen: 1. Onko mielekästä hakea erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämisoikeuksia Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän Perhon yksikköön? 2. Miten luonto- ja eräoppaan ammattitutkinto voi tukea Keski-Pohjanmaan ammattiopisto Perhon yksikön luonto- ja ympäristöalan perustutkintokoulutusta? ja 3. Mitä synergiaetuja luonto- ja eräoppaan ammattitutkinnolla ja luonto- ja ympäristöalan perustutkintokoulutuksella olisi? Tutkimuksen tulokset antavat perusteluita Keski-Pohjanmaan ammattiopisto Perhon toimipaikan mahdolliselle erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämissopimuksen hakemiselle. Mielestäni tämä tutkimus antaa riittävän luotettavuuden johtopäätöksiä tekemiseen.

Aiheen valinta oli ajankohtainen matkailun ja eurooppalaisen toimintaympäristön muutoksessa.

Luonto ja luontomatkailun suosio on ollut viime vuosina kovassa kasvussa ja monet matkajat tarvitsevat opastusta luontoretkeensä tai turvalliseen luontokokemukseen luonto-oppaan avulla. Maaseudulle ja kansallispuistojen läheisyyteen syntyy yhä enenemässä määrin uusia luontoalan ohjelmapalveluja tuottavia yrityksiä. Koulutus on tärkeässä roolissa, joko luomassa yhteiskunnan kehityssuuntia tai sitten toteuttamassa haluttua kehityssuuntaa yhteiskunnassa. Maakuntien kehittämissuunnitelmissa on huomioitu kasvavat luontoalan ansaintamahdollisuudet. Myös oma työskentely alalla ja työnantajan tarpeet vaikuttivat aiheen valintaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140).

Tutkimusta tehdessäni huomasin, että tutkimussuunnitelma kannattaa tehdä hyvin ja harkiten, miettien tutkimuskysymyksiä ja -menetelmiä. Hyvä tutkimussuunnitelma vähentää ja rajaa varsinaista tutkimustyötä sekä selkeyttää jäsentämään kirjallisen tuotoksen loogisesti eteneväksi kokonaisuudeksi. Tämä opinnäytetyö on raportoitu Centria-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeen mukaan. Sisällön luotettavuutta voidaan arvioida tarkistelemalla tutkimuskysymyksiä ja niiden toistettavuutta. Tämän tutkielman tutkimuskysymykset ovat helposti toistettavissa ja tutkimalla toisenlaisilla metodeilla samat tutkimuskysymykset varmasti lisäisivät tutkimuksen luotettavuutta. (Jyväskylän yliopisto 2021.)

Tutkimuskysymyksiin saatiin selkeästi luettavat ja tulkittavat tulokset. Tämän tutkimuksen luotettavuuteen mielestäni vaikuttavat seuraavat näkökohdat. Tutkimusaineiston tulkinta oli haastavaa hyvin laajoista ja laveista maakuntaohjelmista. Kuitenkin kirjallisuuskatsaus yhdessä kyselyn kanssa lisää

tutkimuksen luotettavuutta tältä osin. Tutkinnon järjestämisluvan omaavien koulutuksen järjestäjien määrät, eivät olleet tarkasti rekistereissä tutkittaessa eri lähteitä. Opetussuunnitelman uudistus vuonna 2018 on aiheuttanut erilaisia kirjauskäytäntöjä tutkinnon suorittaneista. Tutkittaessa erä- ja luonto-oppaan järjestämisluvan omaavia tutkinnon järjestäjiä päädyttiin sekä määrälliseen että laadullisen tutkimuksen menetelmiin, koska tutkimuksen alussa ei ollut tarkkaa tietoa lähdeaineistoista. Tutkimuksen aikana jouduttiin tekemään tulkintaa ja litterointia lähdeaineistoista. Tutkimuksen kyselyyn valitut yrittäjät ja opiskelijat tai lähiaikoina valmistuneet opiskelijat valittiin otanta menetelmän avulla (Hällbäck 2021). Tutkimusjoukko oli aika pieni, mutta henkilöt valikoituivat, koska heiltä oletettiin saatavan parhaiten tietoa tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 86.) Kyselyyn valittujen otantaa olisi voinut pohtia tarkemmin. Oliko sittenkään oikea otantamenetelmä valita vastaajat opintomenestyksen tai yrittäjäaktiivisuuden mukaan kyselyyn tai vaikuttaako valittujen aktiivisuus positiivisesti kyselyyn vastaamiseen?

Kyselyn hyvä vastausprosentti puoltaa tutkimuksen luotettavuutta, etenkin kun otantajoukko oli aika suppea. Vehkalahden (2014) mukaan vastausprosentti jää yleisesti kyselytutkimuksissa alle 50 %. Tässä tutkimuksessa kuitenkin vastausprosentti oli hyvin korkea, joten tämä lisää osaltaan tutkimuksen luotettavuutta. Yrittäjistä kyselyyn vastasi seitsemän henkilöä ja luonto-ohjaajaopiskelijoille tai luonto-ohjaajille lähetettyyn kyselyyn vastasi kuusi henkilöä. Vastausprosentti yrittäjäkyselyssä oli 87.5 % ja opiskelijoille tai lähiaikoina valmistuneille luonto-ohjaajille lähetetyn kyselyn vastausprosentti oli 75 %. Tutkimuksen haastattelukysymykset oli rajattu niin, että saatiin vastaukset tutkimuskysymysten kannalta keskeisiin asioihin. Kyselyn tulokset ovat helpommin analysoitavissa määrällisen tutkimuksen työkaluilla.

Lopulta on kuitenkin todettava, että tutkimuksen tekijän oma arvomaailma ja sitoutuneisuus nykyiseen työnantajaan saattaa vaikuttaa tekstien poimintoihin ja tulkintoihin (Kallio 2006). Tässä tutkimuksessa on kysymyksessä opinnäytetyö ja tutkijan kypsyysnäyte, jolloin esimerkiksi kyselyn otantaan vaikuttavat käytettävissä olevat resurssit kuten aika ja kustannukset. Tuomi ja Sarajärvi (2018, 97) toteavat, että yksi sadasta opinnäytetyöstä on tieteellisesti merkittävä ja että opinnäytetyö on aina tekijänsä harjoitustyö. Tällä opinnäytetyöllä on merkitystä, kun Keski-Pohjanmaan ammattiopiston johtoelimissä pohditaan päätöstä, haetaanko vai ei haeta erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämisoikeuksia alueelle.

LÄHTEET

- AMKE. 2018. *Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE*. Saatavissa: <https://www.amke.fi/ajankohtaista/uutiset/uutinen/amatillisella-tutkinnolla-korkeakouluun-jatkossakin.html>, Viitattu 14.2.2022.
- Broman, K. 2022. *Liiketoiminnan vastuullinen kehittäminen kurssimateriaali*. Centria-ammattikorkeakoulu luentomateriaali.
- Centria-ammattikorkeakoulu 2005–2006. *Centrian opinnäytetyö- ja kirjoitusohjeet*. Saatavissa: <https://libguides.centria.fi/c.php?g=677248&p=4825659>. Viitattu 12.4.2022.
- e-perusteet 2022 a. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/7015830/reformi/rakenne>, Viitattu 14.2.2022.
- e-perusteet 2022 b. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/7015830/reformi/rakenne>, Viitattu 14.2.2022.
- e-perusteet 2022 c. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/2357200/reformi/tiedot>, Viitattu 14.2.2022.
- e-perusteet 2022 d. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/2357200/reformi/rakenne>, Viitattu 14.2.2022.
- Hallbäck, J. 2021. *Luentomoniste tutkimusmenetelmät kurssilta*. Centria ammattikorkeakoulu. Saatavissa Centria ItsLearning oppimisolustalta. Centria ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.3.2022.
- Heikkilä, T. 2014. *Tilastollinen tutkimus*. Saatavissa: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf> ,Viitattu 25.3.2022.
- Jyväskylän yliopisto. 2021. *Tutkimuksen toteuttaminen*. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen> ,Viitattu 2.4.2022.
- Järvinen, P & Järvinen, A. 2004. *Tutkimustyön metodeista*. Opinpajan kirja Tampere
- Kallio, T,J. 2006. *Laadullinen review-tutkimus metodina ja yhteiskuntatieteellisenä lähestymistapana*. Hallinnon tutkimus 2. Saatavissa: <file:///C:/Users/matti.louhula/Downloads/99500-Artikkelin%20teksti-173340-1-10-20201109.pdf> , Viitattu 31.3.2022.
- Kansainvälisen matkailun tulevaisuuden trendit*. 2022. Saatavissa: <https://www.businessfinland.fi/4b0225/globalassets/julkaisut/visit-finland/tutkimukset/2021/kansainvalisen-matkailun-tulevaisuuden-trendit-2022-visit-finland.pdf> , Viitattu 29.3.2022.

Keski-Pohjanmaan liitto, jäsenkunnat 2022. Saatavissa: <https://www.keski-pohjanmaa.fi/jasenkunnat.html>, Viitattu 14.2.2022.

Keski-Pohjanmaan Maakuntastrategia 2040 ja Maakuntaohjelma 2022–2025. Saatavissa: <https://www.keski-pohjanmaa.fi/dl/905/457354/KP%20maakuntastrategia%202040%20ja%20maakuntaohjelma%202022-2025%2029.11.2021%20%28ID%2012899%29.pdf>, Viitattu 18.2.2022.

Keski-Pohjanmaan matkailustrategia 2021–2025. Saatavissa: https://www.keski-pohjanmaa.fi/dl/512/8ce96d/K-P_liitto_matkailustrategia.pdf, Viitattu 18.2.2022.

Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategia 2022–2025. Saatavissa: <https://www.keski-pohjanmaa.fi/dl/905/457354/KP%20maakuntastrategia%202040%20ja%20maakuntaohjelma%202022-2025%2029.11.2021%20%28ID%2012899%29.pdf>, Viitattu 18.2.2022.

Keski-Suomen strategia 2025–2050. Saatavissa: <https://strategia.keskisuomi.fi/#ensiaskleet>, Viitattu 21.2.2022.

Keski-Suomen matkailustrategia vuosille 2021–2025. Saatavissa: <https://visitjyvaskyla.fi/professionals/tiedote-keski-suomen-matkailustrategia/>, Viitattu 20.2.2022.

Kujala, J. 2021. *Liiketoiminnan moraalialia etsimässä*. Jyväskylän yliopisto Jyväskylä 2001.

Kukkonen, H. & Jussila, A. 2015. *Osaamisperusteisuuden alkeet – Muutoksen kohtaamisen lyhyt oppimäärä*. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 84. ISSN 1456-002X ISBN 978-952-5903-75-1(PDF).

Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017, luku 2 5§. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170531>, Viitattu 7.2.2022.

Luonto ja ympäristöalan työelämätoimikunnan tilannekuva 2018–2019. Saatavissa: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/luonto-ja-ymparistoalan-tyoelamatoimikunnan-tilannekuva-2018-2019.pdf>, Viitattu 17.2.2022.

Metsähallitus 2021. *Salamajärven kansallispuiston esite*. Saatavissa: <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Esitteet/salamajarvifin.pdf>, Viitattu 1.4.2022.

Niiniluoto, I. 1980. *Johdatus tieteen filosofiaan*. 1 painos. kustannusosakeyhtiö Otava Keuruu 1997.

Opintopolku.fi 2022a. Saatavissa: <https://opintopolku.fi/wp/ammattillinen-koulutus/ammattillinen-perustutkinto-antaa-laajan-ammattitaidon/>, Viitattu 14.2.2022.

Opintopolku.fi 2022b. Saatavissa: <https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/miten-opiskelijat-valitaan/>, Viitattu 14.2.2022.

Opintopolku.fi 2021 c. Saatavissa: <https://opintopolku.fi/wp/yliopisto/kuka-voi-hakea-yliopistoon/>, Viitattu 14.2.2022.

Opintopolku.fi. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/2357200/reformi/rakenne>, Viitattu 8.3.2022.

Peräaho Pirjo 2022. Puhelinkeskustelu 11.2.2022 Louhula – Peräaho.

Ratsula, N. 2016. *Compliance: eettinen ja vastuullinen liiketoiminta*. Talentum Media Oy: BALTO print 2016 Liettua.

Salminen, A. 2011. *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallinto-tieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopiston julkaisuja, opetusjulkaisuja 62., julkisjohtaminen 4.

Skenaariotarkastelu COVID-19-pandemian vaikutuksista metsäsektoriin, maa-, elintarvike- ja kalatalouteen sekä luontoon perustuvaan matkailu- ja luonnontuotealaan 2020-luvulla. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 77/2020. LUKE luonnonvarakeskus. Saatavissa: https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/546373/luke-luobio_77_2020.pdf?sequence=4&isAllowed=y , Viitattu 21.4.2022.

Studentum.fi. 2019. Saatavissa: <https://www.studentum.fi/tietoa-hakijalle/tutkinnon-osat-17608>, Viitattu 8.3.2022.

Tieteen termipankki 2022. Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:etiikka>. Viitattu 13.4.2022.

Tuomi, J.& Sarajärvi A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Gummerus kirjapaino Oy Jyväskylä.

Tuomi, J & Sarajärvi, A, 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, 9. painos, Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Painopaikka Hansaprint OY, Vantaa 2012.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkintojen perusteet. 2022. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintojen-perusteet>, Viitattu 8.3.2022.

Uusitalo, H. 1991. *Tiede, tutkimus ja tutkielma johdatus tutkielman maailmaan*. 1–3 painos. Werner Söderström Juva 1996.

Vehkalahti, K. 2014. *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsinki: Finn Lectura. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf?sequence=1&isAllowed=y> , Viitattu 28.3.2022.

Vilpas, P. 2019. *Ohjeita kvantitatiiviseen tutkimukseen osa I*. Metropolia ammattikorkeakoulu, liiketalouden yksikkö. Saatavissa: <https://docplayer.fi/503447-Ohjeita-quantitatiiviseen-tutkimukseen.html> Viitattu 2.4.2022.

Vipunen.fi 2022a. Saatavissa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Koulutuksen%20yhteiset%20-%20j%C3%A4rjest%C3%A4mis-%20ja%20yll%C3%A4pit%C3%A4misluvat%20-%20ammatillinen.xlsb, Viitattu 17.2.2022.

Vipunen.fi 2022b. Saatavissa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Koulutuksen%20yhteiset%20-%20j%C3%A4rjest%C3%A4mis-%20ja%20yll%C3%A4pit%C3%A4misluvat%20-%20ammatillinen.xlsb, Viitattu 17.2.2022.

Vipunen.fi 2022 c. Saatavissa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Koulutuksen%20yhteiset%20-%20j%C3%A4rjest%C3%A4mis-%20ja%20yll%C3%A4pit%C3%A4misluvat%20-%20ammatillinen.xlsb, Viitattu 17.2.2022.

Visit Finland. 2022. *Future International Travel Trends 2022*. Visit Finland 22.12.202. Saatavissa: <https://www.businessfinland.fi/4b0225/globalassets/julkaisut/visit-finland/tutkimukset/2021/future-international-travel-trends-2022-visit-finland.pdf>, Viitattu 30.3.2022.

Yhtymähallitus 2020. Saatavissa: <http://kpedu01.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetin-gitem&id=20204722-6>, Viitattu 9.3.2022.

Yhtymävaltuusto 2016, Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä yhtymävaltuuston pöytäkirja 27.10.2016 § 17.

LIITTEET

Erä- ja luonto-oppaan tarveselvitys yrittäjille

Hei

Teen tutkimusta erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon koulutustarpeesta Pohjoisen Keski-Suomen, Kinnulan, Kivijärven, Kyyjärven ja Keski-Pohjanmaan alueella. Tarveselvityksen pohjalta joko haetaan tai ei haeta (mahdollisesti haetaan?) erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämislupaa Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Kysely on lähetetty kahdeksalle luontoalan yrittäjälle ja kahdeksalle luonto-ohjaaja opiskelijalle. Vastauksesi on erityisen tärkeä pienen otantajoukon vuoksi. Vastaajat ja vastaukset pysyvät täysin anonyymeinä.

Lyhyesti kertaan perustutkinnon ja ammattitutkinnon erot

Ammatillisen osaamisen hankkimiseksi toteutetaan koulutusta perustutkinnoissa ja ammattitutkinnoissa. Perustutkinnoissa opitaan ammatin laaja-alainen osaaminen. Ammattitutkinnoissa vaaditaan joko työelämässä hankittua osaamista alalta tai alan perustutkinto. Ammattitutkinnoissa osaamista hankitaan jo aiemmin hankitun osaamisen pohjalta. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017, 2luku 5§.)

Kyselyn vastausvaihtoehdot ovat:

1. täysin eri mieltä
2. jokseenkin eri mieltä
3. ei samaa eikä eri mieltä
4. jokseenkin samaa mieltä
5. täysin samaa mieltä

1. Mielestäni on tärkeää, että luontomatkailyrittäjällä on tietty koulutus pohja ns ”sertifikaatti” osaamisestaan.
2. Suomenselän ja Keski-Pohjanmaan alueella on tarvetta lisätä luontoalan koulutusta.
3. Mielestäni erä- ja luonto-oppaan koulutus tällä alueella on tärkeää.
4. Luonto-ohjaajan peruskoulutus riittää alueen luontomatkaillen koulutustarpeen tyydyttäjänä.

LIITE 1/2

5. Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämissopimuksen hakeminen on tarpeellista Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän Perhon yksikköön.
6. Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto on mielestäni hyvä jatko-opinto mahdollisuus jo luonto-ohjaaja tutkinnon suorittaneelle tai aikaisempaa osaamista (kokemusta) omaavalle.

Erä- ja luonto-oppaan tarveselvitys

Hei

Teen tutkimusta erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon koulutustarpeesta Pohjoisen Keski-Suomen, Kinnulan, Kivijärven, Kyyjärven ja Keski-Pohjanmaan alueella. Tarveselvityksen pohjalta joko haetaan tai ei haeta (mahdollisesti haetaan?) erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämislupaa Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Kysely on lähetetty kahdeksalle luontoalan yrittäjälle ja kahdeksalle luonto-ohjaaja opiskelijalle. Vastauksesi on erityisen tärkeä pienen otantajoukon vuoksi. Vastaajat ja vastaukset pysyvät täysin anonyymeinä.

Lyhyesti kertaan perustutkinnon ja ammattitutkinnon erot

Ammatillisen osaamisen hankkimiseksi toteutetaan koulutusta perustutkinnoissa ja ammattitutkinnoissa. Perustutkinnoissa opitaan ammatin laaja-alainen osaaminen. Ammattitutkinnoissa vaaditaan joko työelämässä hankittua osaamista alalta tai alan perustutkinto. Ammattitutkinnoissa osaamista hankitaan jo aiemmin hankitun osaamisen pohjalta. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017, 2luku 5§.)

Kyselyn vastausvaihtoehdot ovat:

1. täysin eri mieltä
  2. jokseenkin eri mieltä
  3. ei samaa eikä eri mieltä
  4. jokseenkin samaa mieltä
  5. täysin samaa mieltä
-
1. Mielestäni on tärkeää, että luontomatkailuyrittäjällä on tietty koulutus pohjana ns ”sertifikaatti” osaamisestaan.
  2. Suomenselän ja Keski-Pohjanmaan alueella on tarvetta lisätä luontoalan koulutusta.
  3. Mielestäni erä- ja luonto-oppaan koulutus tällä alueella on tärkeää.
  4. Luonto-ohjaajan peruskoulutus riittää alueen luontomatkailun koulutustarpeen tyydyttäjänä.
  5. Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämissopimuksen hakeminen on tarpeellista Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän Perhon yksikköön.

6. Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto on mielestäni hyvä jatko-opinto mahdollisuus jo luonto-ohjaaja tutkinnon suorittaneelle tai aikaisempaa osaamista (kokemusta) omaavalle.